

Türkiye’de

Sansür ve

Otosansür:

ARALIK 2019 — ARALIK 2020

HRANT DINK VAKFI
SIVİL TOPLUMU
GÜÇLENDİRME
HİBE PROGRAMI
2019-2021

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

SANSÜRE VE
OTOSANSÜRE KARŞI
PLATFORM

Bu yayın Hrant Dink Vakfı Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Susma Platformu’na aittir ve Avrupa Birliği’nin ve/veya Hrant Dink Vakfı’nın görüşlerini yansıtmamaktadır.

**Türkiye'de
Sansür ve
Otosansür:**
Aralık 2019
Aralık 2020

Türkiye'de

Sansür ve Otosansür:

Aralık 2019 — Aralık 2020

Türkiye'de Sansür ve Otosansür

Hazırlayanlar

Alican Acanerler
Ayşen Güven
Derya Ülker
Av. Figen A. Çalikuşu
Kültigin Kağan Akbulut
Lara Güney Özlen
Özkan Küçük
Sonay Ban
Sumru Tamer

Kitap Tasarımı

Bülent Erkmén

Baskı öncesi hazırlık

Mehtap Gürbüz

Baskı ve Cilt

Tunç Matbaacılık
Seyrantepe Mahallesi,
Çalışkan Sokak 11 / A
Kağıthane / İstanbul
T: +90 212 279 91 31

P24 Çalışma Raporları

Punto24 Bağımsız Gazetecilik Platformu
Meşrutiyet Cad. Yemenici Abdüllatif Sk.
No:1-3 Asmalı Mescit Mah. 34430
BEYOĞLU/İSTANBUL
info@susma24.org
www.susma24.com
www.twitter.com/susma_24
www.facebook.com/susma24
https://www.instagram.com/susma_platformu/

Türkiye'de
Sansür ve
Otosansür:
Aralık 2019
Aralık 2020

İçindekiler

Sunuş	9
Grafiklerle Sansür	10
Gazetecilik	24
Sosyal Medya	28
Yayıncılık	30
Sinema	32
Tiyatro	35
Müzik	38
Görsel Sanatlar	41
İnternet Yayıncılığı, Radyo ve Televizyon	43
Diyarbakır ve Bölge	46
Hukukçu Yorumu	49
Sansür Vakaları	52
Susma Platformu Neler Yaptı?	100

Sunuş

Susma Platformu olarak Aralık 2019 - Aralık 2020 dönemini kapsayan yıllık sansür ve otosansür raporumuzun dördüncüsünü tamamladık. Pandeminin tüm planlarımızı, çalışma ortamlarımızı ve etkinliklerimizi değiştirdiği bu yıl boyunca yasaklamalar, engellemeler, sansür ve otosansür de kendine yeni biçimler bularak sürdü. Kültür-sanat üretiminin "salgın önlemlerine" kurban edilmek istendiği 2020'de dijital mecralar kalabalıklaştırken sansürün de en görünür olduğu yerler oldu. Bir süredir ekonomik sansürün en ağır biçimde hissedildiği sahne sanatları ve üreticilerinin de salgın "önlemleriyle" deyim yerindeyse nefes borusu kesildi. Yeni sosyal medya düzenlemesinin yasalaşması, RTÜK'ün yetki alanının sınırlarını zorlamasıyla gazetecilik için hep olduğu gibi zor bir sene oldu.

Tüm bu zapturapt iklimine rağmen üretenleri, yeni bir yol bulanları ve gerçeğin peşinden koşanları görünür kılmaya çalıştığımız bu senede direnen tüm sanat ve medya emekçilerinin şiarı; dayanışma ve örgütlülük oldu. Bu çıkarımı salgından sonra da unutmadığımız, sansüre ve otosansüre karşı birlikte mücadele etmeye devam ettiğimiz günlere diyoruz...

Grafiklerle Sansür

Sumru Tamer

Susma Platformu olarak son bir sene içerisinde yaşanan sansür ve ifade özgürlüğü ihlalleri hakkında kapsamlı bir çerçeveye oluşturabilmek adına sene içerisinde arşivlediğimiz sansür vakalarına dair çeşitli verileri görselleştirdik.

Sansür vakalarının yaşandığı alanlara, etkilenen aktörlere, sansürü ve yasakları uygulayanlara, sansürün yöntemlerine, hem resmî hem de gayriresmî gerekçelerine dair verileri paylaştığımız bu grafikler aslında; her sene dallanıp budaklanan sansür mekanizmalarının nasıl işlediğine dair ayrıntılı bir resim sunuyor.

Yaptığımız bu izleme, arşiv ve veri çalışması bir yandan da sivil toplum kurumları; medya, kültür ve sanat alanında çalışan kişi ve oluşumlar olarak sansüre karşı mücadelede nasıl taleplerimiz ve önerilerimiz olabileceğine dair fikirler veriyor.

Sansürün resmî gerekçeleri nelerdi?

Arşivlediğimiz vakaların neredeyse üçte birinde resmi makamlar sansür ve yasaklar için herhangi bir gerekçe belirtmemiş olsa da, diğer vakalara dair çoğunlukla kanunlara referansla resmi açıklamalar sundu. Bu kelime bulutu, makamların yaptıkları resmi açıklamalarda en sık kullandıkları gerekçeleri gösteriyor.

Grafikte cumhurbaşkanına, kamu görevlisine ya da diğer kişilere **hakaret** etme suçunun en fazla kullanılan gerekçe olduğunu görüyoruz. Kişiler ürettikleri iş, yazdıkları haber ya da paylaştıkları sosyal medya içerikleri dolayısıyla **TCK'nın hakaret ile ilgili 299. ve 125. Maddelerinden** yargılandılar.

“Örgüt propagandası yapmak,” “örgüt üyesi olmak” ve **“örgüte yardım etmek”** de çok sık kullanılan gerekçelerdendi. Başta gazeteciler olmak üzere bu rapora konu olan aktörler **Terörle Mücadele Kanunu** kapsamındaki bu suçlara istinaden yargılandılar.

“Kişilik haklarının ihlâl edildiği” gerekçesi, haberler ve içeriklerin erişime engellenmesi amacıyla kamu görevinde bulunan kişilerin talebiyle **5651 sayılı Kanun’un 9. Maddesi** uyarınca açılan davalarda sıklıkla kullanıldı.

“Kamu düzeni, milli güvenlik, olası provokasyon ve toplumsal olayları önleme, genel asayiş, huzur ve barış ortamının sağlanması” ve bazen de **“genel ahlak”** gibi gerekçeler; valilik ve kaymakamlıklar tarafından **2911 Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 17. ve 19. Maddeleri** ve **5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 11. Maddesi** uyarınca şehirlerde eylem ve etkinlik yasaklarının ilan edilmesi için sıklıkla kullanıldı.

Kitapların küçüklerin maneviyatı üzerinde **“muzır ve müstehcen tesir”** yapacağı gerekçesi de **1117 sayılı Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu’na** istinaden yayınları muzır neşriyat ilan etmek için kullanıldı. Yazar ve çevirmenler ‘müstehcenlik suçu’ (**TCK 226**) kapsamında yargılandı.

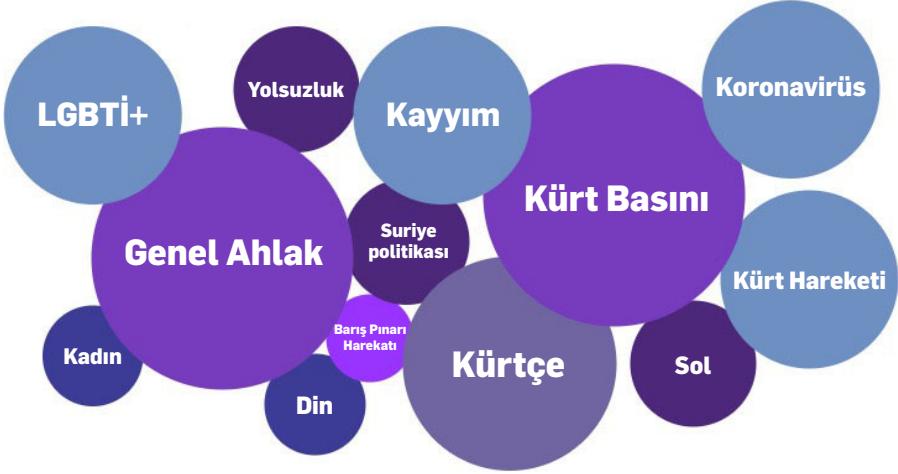
“Koronavirüs, salgın ve genel sağlık” da eylem ve etkinliklerin yasaklanması için yaygın kullanılan bir gerekçe oldu. Yine koronavirüs ile ilgili paylaşımlarında **“halkı korku ve paniğe sürükledikleri, asılsız iddialar yaydıkları”** gerekçesiyle birçok kişi hakkında soruşturma başlatıldı.

“Halkın bir kesimini sosyal sınıf, din, mezhep, cinsiyet ve bölge farklılığına dayanarak **alenen aşağılama”** (**TCK 216**) gerekçesiyle çoğunlukla diyanet, imam hatipler ve Müslümanlık ile ilgili yorum yapan kişiler yargılandı. Özellikle koronavirüs ile ilgili tedbirlere dair eleştirilerinde **“halkı kin ve düşmanlığa tahrik ettikleri”** (**TCK 216**) gerekçesiyle gazeteciler, sunucular ve siyasetçiler yargılandı.

“Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama” (**TCK 301**) gerekçesi ise kadına karşı şiddete dair eylemlerde **“tecavüzcü devlet”** gibi sloganlar atanlara, askeri harekâtları eleştirenlere karşı kullanıldı.

“Tadilat” ve çeşitli arızalar da geçen sene olduğu gibi tiyatro oyunlarına verilen salonların son anda iptal edilmesi için kullanılan gerekçelerden oldu.

Sansürün gayriresmî gerekçeleri nelerdi?

Resmi makamlar tarafından sunulan gerekçelerin yanı sıra sansür ve yasakların gerçekleştiği konjonktüre bakarak yorumladığımız, sansür uygulayıcıları tarafından her zaman açık olarak dile getirilmeyen ve gayriresmî olarak adlandırdığımız gerekçeleri balon grafikte görselleştirdik.

Resmi olarak genelde TMK çerçevesindeki suçlara dayanarak yapılan yasaklamalar ve cezalandırmaların çok büyük bir kısmının **Kürt basınına**, **Kürtçe** üretim yapan kişilere ve **Kürt hareketi ile ilişkilendirilen** kişilere ve kurumlara yöneltilmiş olması tabii ki bir tesadüf değil. Bu senenin sansür bilançosuna baktığımızda Kürt olmanın, Kürtçe yazmanın ve konuşmanın ve Kürtler ile ilgili işler üretmenin; sansüre uğramak ve cezalandırılmak için yeterli gerekçeler olduğunu görüyoruz.

Resmi açıklamalar içerisinde "**genel ahlak**" nadir olarak geçmiş olsa da; cinsellik, toplumsal cinsiyet ve LGBTİ+'lar ile ilgili kitapların, görsellerin ve etkinliklerin sansürlenip yasaklandığı vakaların bazen açık bazen de üstü kapalı bir şekilde "genel ahlak, milli ve toplumsal değerler"e atıfla gerçekleştirildiğini görüyoruz.

Raporladığımız sansür vakalarının bir kısmı farklı resmi gerekçelere dayandırılmış olsa da **koronavirüse** dair verilen bilgileri, yapılan yorumları ve eleştirileri engellemek amacını taşıdı. Koronavirüs tedbirlerini eleştiren

sunucular Cumhurbaşkanına hakaret, kanallar "gerçeklik ve doğruluk ilkelerini ihlal," gazeteciler de "toplumu provoke etmek" gibi gerekçelerle sansürlenirken, bu yasakların koronavirüse dair bilgiye erişimimizi engellemek amacıyla kullanıldığını gördük.

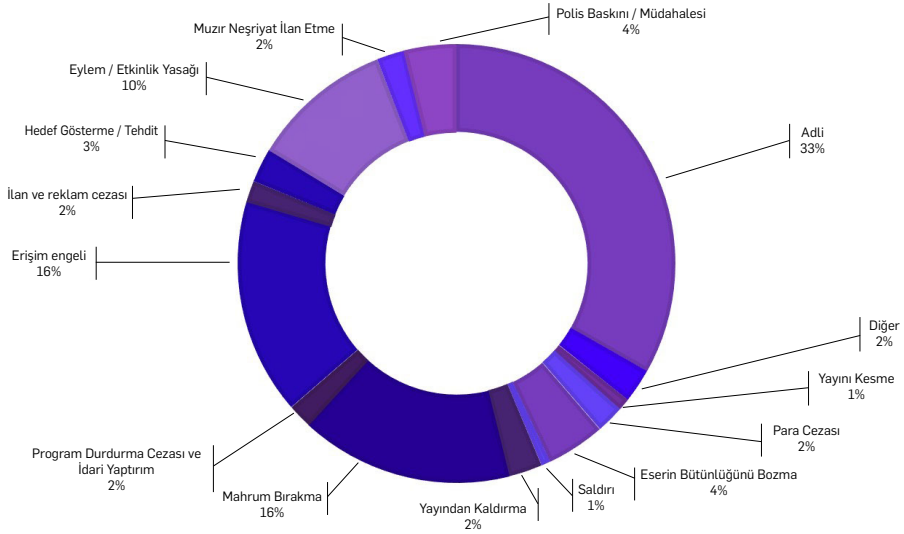
Yolsuzluk ve usulsüzlüğe dair haberlerin önünün alınmasının da erişim engellemelerinin ve bu haberleri yapanlara açılan davaların en başat gayriresmî gerekçesi olduğunu gördük.

Hükümetin **Suriye politikası** ve özel olarak da **Barış Pınarı Harekâtı** ile ilgili eleştirel görüş ve bilgilerin paylaşılması, hatta 'Savaşa Hayır' demek de yasaklandı ve cezalandırıldı.

Müziyenler ve gazeteciler başta olmak üzere bu rapora konu olan ve sansüre uğrayan birçok kişi **sol görüşlü** olduğu ya da sol görüşlerini ifade ettiği için sansürlendi.

Genel ahlak ve milli değerler gibi gerekçelerin zaman zaman **dini değerlere** atıfla ve bu değerlerin taşıyıcısı işlevini üstlenmiş görünen kurumlar aracılığıyla da gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Rapora konu olan bazı filmler, diziler ve radyo programları içinde "alkol," ve "büyü" gibi kelimeleri geçtiği için sansürlenirken; Diyanet'in hedef göstermesi ile beraber LGBTİ+'lar sansür ve yasaklarla daha da çok karşılaşmaya başladı, birçok kişi Diyanet'e, imam hatiplere ve Müslümanlığa dair fikirlerini belirttikleri için "dini değerleri aşğılama" suçundan yargılandı.

Sansür hangi yöntemlerle uygulandı?

Soruşturmalar, davalar, gözaltılar ve benzeri **adli süreçler** gazeteciler başta olmak üzere medya, kültür ve sanat alanında üretim yapanları sansürlemek, engellemek ve cezalandırmak için kullanılan başlıca yöntemlerdi.

Erişim engelleme başta Jinnews, OdaTV gibi haber sitelerine; yolsuzluk, usulsüzlük, koronavirüs ve askeri harekâtlara dair haberlerin yayınlanmasına karşı kullanıldı.

Gazetelere ilan ve reklam cezası keserek gelirden mahrum bırakmak; sergileri ve tiyatro oyunlarını salonsuz bırakmak; tutukluların mektup, basılı yayın ve televizyon yayınlarına erişmesine ya da bunları iletmesine engel olmak; sanatçıları ihraç etmek; kitapların kitapçılarda satışına engel olmak; gazetecilerin sarı basın kartlarını iptal etmek; kültür merkezlerini, kütüphaneleri ve sinema salonlarını kapatmak; Kürtçe tabelaları kaldırmak gibi yöntemleri **'mahrum bırakma'** başlığı altına topladık.

Sürekli ve kesintisiz olarak **eylem ve etkinlik yasağı** ilan etmek, **polis** basın açıklamaları ve konserlere müdahalesi; kültür merkezlerine baskın yapması, gazete dağıtımçılarına ceza kesmesi ve muhbirlilik dayatması da sık kullanılan yöntemler oldu.

Film ve dizilerdeki ifade ve görüntüleri keserek, sergilerin içeriklerine müdahale

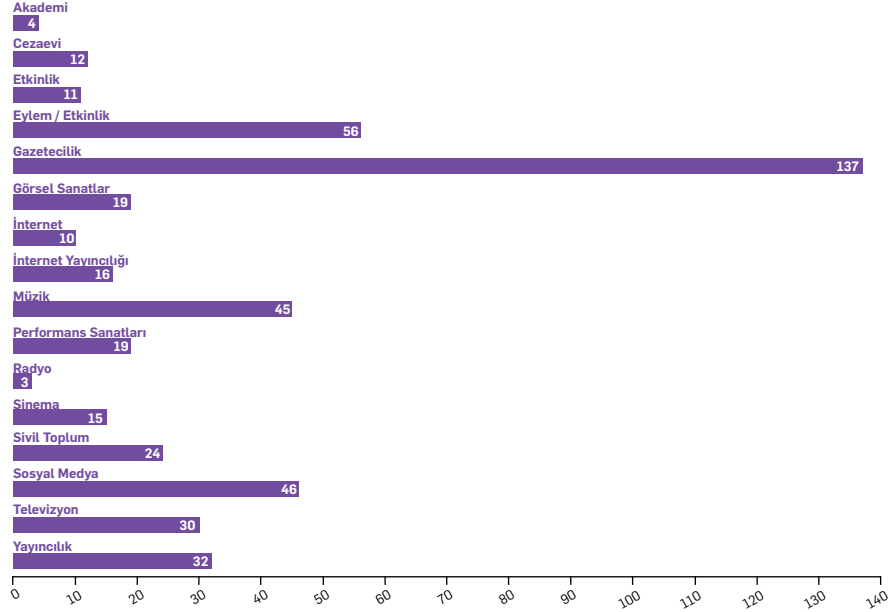
ederek, kitap bölümlerini çıkarttırarak **eserin bütünlüğünü** bozmak da bir diğer yaygın sansür yöntemi oldu.

Diğer kategorisinin içerisinde cezaevlerinde yazılan şiirler ve söylenen şarkılar dolayısıyla verilen disiplin cezaları; basım, dağıtım ve satış yasakları; kitap toplatma ve imha kararları; slogan ve pankart müdahaleleri; ekran karartma yasağı ve sosyal medya trafiğinin daraltılması gibi yöntemler yer alıyor.

Sansür hangi alanlarda uygulandı?

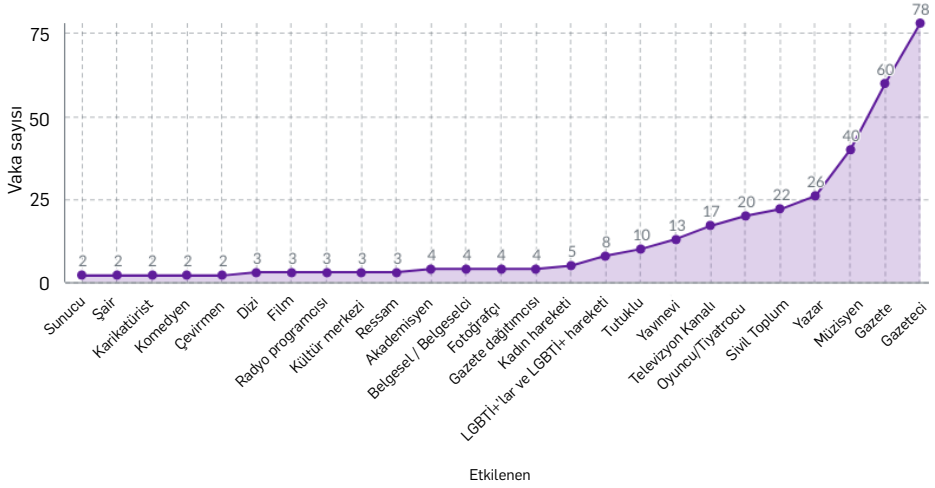
SANSÜRÜN GERÇEKLEŞTİĞİ ALAN/VAKA SAYISI

Sansür ve ifade özgürlüğü ihlallerinin diğer alanlara kıyasla açık ara fark ile ve en fazla yaşandığı alanın **gazetecilik** olduğunu görüyoruz. Yıl boyunca gazeteciler ve gazeteler sıklıkla adli süreçlerin parçası oldular ve mesleklerini icra etmeleri için gereken hak ve imkânlardan mahrum bırakıldılar. Haber sitelerine ve haberlere sıklıkla erişim engeli getirilmesi **internet** alanında da sansürün arttığına işaret etti. Özellikle Kürt nüfusun yoğun olduğu illerde ve ülkedeki siyasi gelişmelere dair toplumsal bir tepkinin doğmasının muhtemel görüldüğü dönemlerde **eylem ve etkinlik yasakları** arttı, barışçıl toplanma ve gösteri özgürlüğü engellendi. Birçok **sosyal medya** kullanıcısı, gazeteci ve sanatçı hakkında koronavirüs, Elazığ ve İzmir depremleri, Barış Pınarı Harekâtı, İdlib'de ölen TSK askerleri gibi konulara dair yaptıkları paylaşımlar dolayısıyla davalar açıldı. Bu yıl yine **müziğin**, özellikle de Kürtçe müziğin yargılandığı bir yıldır. Konserler yasaklandı, müzisyenler sahneden indirildi ve sahnedeki sözlerinden

dolayı soruşturmalar açıldı. **Yayıncılık** alanında muzır neşriyat ilan edilen, cezaevlerine ve hatta kitapçılara alınmayan kitaplar ve yargılamalarla karşılaştık. RTÜK'ün muhalif gördüğü **televizyon kanallarına** cezalar yağdırdığına, kanallarda filmlerin sansürlendiğine tanık olduk. **Sivil toplum** ve STK'ların ifade alanlarının, düzenleyecekleri etkinliklerin ve basın açıklamalarının üzerindeki baskıların katlanarak arttığı bir yıl oldu. Kadına karşı şiddet ve LGBTİ+ hakları ile ilgili çalışan kurumlar ve oluşumlar özellikle hedef haline geldi. **Görsel sanatlar** alanında sergilerin içeriğine müdahale edildi, resim ve karikatürler yargı konusu oldu. Tiyatro başta olmak üzere, stand-up ve opera gibi sanat dallarını beraber ele aldığımız **'performans sanatları'** alanında ise sanatçılar ihraç edildi, oyunlar salonsuz bırakıldı, sanatçılar yargılandı. **İnternet yayıncılığı** da RTÜK'ün internet yayınlarını düzenleme ve denetleme görevini üstlenmesi ile sansürün daha sık yaşandığı bir alan haline geldi, sansür çevrim içine iyice sirayet etti. **Sinema** da RTÜK'ün bu yeni yetkisinden etkilendi. Sadece televizyonda değil internet platformlarında da filmler sansürlendi, sinemacılar yargılandı, film gösterimleri engellendi, festivaller iptal edildi. **Cezaevlerinde** birçok basılı yayının tutuklulara iletilmediğini; bazı televizyon kanallarının gösterilmediğini; tutukluların göndermek istedikleri resim, karikatür ve yazıların sansürlendiğini; Kürtçe şarkı söyleyenlere disiplin cezası verildiğini raporladık. Eminiz ki cezaevlerinde bizim bu sene raporlayabildiğimizden çok daha fazla ifade özgürlüğü ihlâli yaşandı. Tiyatro oyunu, fotoğraf sergisi, müzik festivali, konser ve ödül/anma töreni gibi birçok **etkinlik** çoğu zaman yerel yöneticilerin baskısıyla, tadilat gibi gerekçelerle ya da salon izinleri iptal edilerek son anda engellendi. Üniversitelere atanan kayyımlar, akademi ve akademisyenler üzerinde artan baskıyla **akademik ifade özgürlüğü**nün de vahim şekilde yara aldığı bir dönem oldu. Akademiye yaşanan ifade özgürlüğü ihlâllerine dair geniş kapsamlı bir çalışmanın şart olduğunu ve yaşanmış vakaların bu rapordakinden daha fazla olduğunu not etmemiz gerek.

Sansürden kimler etkilendi?

Sansür ve yasakların en çok yaşandığı alanın gazetecilik olmasından dolayı

gazeteciler ve **gazeteler** sansürden etkilenen aktörlerin başında geldi.

Müzisyenler ve **tiyatrocular** da benzer şekilde, kendi alanlarında yaşanan

yoğun ihlâllerden dolayı en çok etkilenen aktörlerden oldu. **Yazarlar** gazetelerde ve kitaplarındaki yazıları veya sosyal medya paylaşımları dolayısıyla yargılandıkları, kitapları muzır ilan edildiği, bazen de imha edildiği için bu grafikte öne çıkan aktörlerden oldu. **Yayınevleri de** bastıkları kitapların muzır neşriyat ilan edilmesi, Kürtçe oldukları için kitaplarının kitapçılarda satılmaması, ofislerinin basılması, kitaplarının toplatılması gibi vakalardan dolayı yazarlarıyla beraber sansürden en çok etkilenen aktörlerin başında geldi. Bu ihlâllerden tabii ki **çevirmenler** etkilendi, çevirdikleri kitaplar muzır ilan edilirken onlar da "müstehcenlik suçundan" yargılandı.

Sivil toplum da bu grafikte öne çıkan aktörlerden oldu. Eylem ve etkinlik yasakları ve polis müdahaleleri ile sivil sesler susturulmaya çalışılırken, sivil toplum örgütlerinin çalışmaları da engellenmeye çalışıldı. İnsan hakları savunucuları hedef gösterilmeye, yargılanmaya ve ceza almaya devam etti. RTÜK'ün sık sık ceza kesmesi sonucu **televizyon kanalları**, cezaevlerinde yoğun bir şekilde yaşanan ifade özgürlüğü ihlâlleri nedeniyle de **tutuklular** sansür ve yasaklarla en çok karşılaşan aktörlerden oldu.

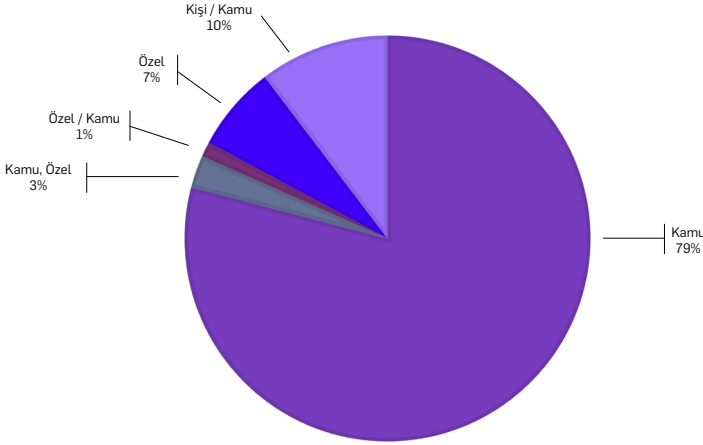
Bu tabloda ortaya çıkan en ayırt edici kategoriler **kadın hareketi**, **LGBTİ+'lar** ve **LGBTİ+ hareketi** oldu. Eylem/etkinlik, yayıncılık, müzik, sinema, internet yayıncılığı ve diğer alanlarda yaşanan sansür vakalarının bir şekilde toplumsal cinsiyet eşitliği, LGBTİ+ ve kadına karşı şiddet ile ilgili konular dolayısıyla yaşandığını gördük. Cinsiyet ve cinsel yönelim temelli şiddete maruz bırakılan herkesin güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasının gündeme gelmesiyle yapılan eylemlere ve kadına karşı şiddet ile ilgili yapılan 'Las Tesis' eylemlerine müdahaleler, film ve dizilerdeki eşcinsel karakterlerin ve eşcinsellik ile ilgili ifadelerin sansürlenmesi, eşcinselliği çağrıştırdığı düşünülen gökkuşağı gibi imajları içerdiği gerekçesiyle ve eşcinselliğe özendirdikleri iddiasıyla kitapların muzır ilan edilmesi, diyanetin LGBTİ+'ları hedef göstermesi ve buna tepki gösteren sivil toplum örgütlerine yapılan baskılar yıl boyunca artarak devam etti.

Sansür ve yasakların uygulayıcısı kimlerdi?

Hazırladığımız kelime bulutunda sansür ve ihlâllere sebep olan başlıca aktörleri görebilirsiniz. **RTÜK**; televizyon kanallarına, Netflix, BluTv ve #Özgürüz Radyo gibi dijital mecralara kestiği cezalarla ve müdahaleleriyle sansür uygulayan aktörler arasından öne çıktı. **Basın İlan Kurumu (BİK)** da muhalif gazetelere sık sık kestiği cezalarla öne çıktı. Polis ve sırasıyla İstanbul, Van, Tunceli, Ankara, İzmir ve Hakkâri valilikleri ilan ettikleri eylem ve etkinlik yasakları, müdahaleler ve neden oldukları etkinlik iptalleri ile kişilerin ifade özgürlüğünü en çok ihlâl eden aktörlerden oldular. **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)** da özellikle Jinnews, OdaTV, Özgürüz Radyo gibi çevrimiçi medya yayıncılarının internet sitelerini erişime engellemesi ile önde gelen sansür kurumlarından oldu. **Cezaevi yönetimleri** de basılı yayınların, resimlerin cezaevlerine giriş ve çıkışlarını engelleyerek sansürün başat aktörlerinden oldu. Öne çıkan bir diğer kurum da **Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı** oldu. Bakanlığa bağlı **Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu** yıl boyunca birçok kitabı muzır ilan etti. **CNN Türk**, **Habertürk** ve **Kanal D** yayın keserek ve filmleri sansürleyerek öne çıkan özel kuruluşların başında geldi. **TRT** de benzer yöntemleri kullanarak sansürcü aktörler arasında öne çıkan bir kamu kuruluşu oldu. **İçişleri Bakanlığı** askeri operasyonlar ve koronavirüs gibi konulara dair sosyal medya paylaşımı yapanlara soruşturma açarak sansürün başlıca aktörlerinden oldu. **Kültür ve Turizm Bakanlığı** sergi ve oyunları salon ve mekânlardan son anda mahrum bırakarak, dizi

senaryolarına onay vermemeyerek ve pandemi sürecinde sanatçıları devlet desteğinden mahrum bırakarak ifade özgürlüğünün önüne engeller koyan önemli bir aktör oldu. **Cumhurbaşkanı Erdoğan** başta olmak üzere, **kamu kurum ve kuruluşlarında görevli** birçok kişi medya, kültür ve sanat alanında üretim yapan kişilere hakaret davaları açtıkları, birçok haberin erişime engellenmesine sebep oldukları için sansürü en çok uygulayan aktörler arasına girdi. Bu rapora konu olan birçok dava, soruşturma, erişim engeli kararları gibi adli süreçlerin yürütücüsü olan **mahkeme, savcılık ve hâkimlikleri** kelime bulutuna; bütün resmi domine ettikleri, yani oldukça baskın olup diğer aktörleri gölgede bıraktıkları için dâhil etmediğimizi, fakat adli süreçlerin ve bu aktörlerin sansür mekanizmasının en büyük dişlileri olduğunu not düşmeliyiz.

Sansür ve yasakların uygulayıcısı aktörlerin %79'u kamu kurumuydu.

Cumhurbaşkanı, Hazine ve Maliye Bakanı gibi kamuda görev sahibi olan kişiler sansür uygulayan aktörlerin %10'unu, özel şirketler ise %7'sini oluşturdu. Şirketlerin başvurusu üzerine "itibarı zedeleyici" haberlerin engellenmesi gibi özel şirketlerin adalet mekanizmasıyla uyguladıkları sansürü "Özel/Kamu" kategorisi altında değerlendirdik. Valilik ve diğer kamu kurumlarının baskısıyla organizatörler tarafından sanatçıların festival programlarından çıkarılması, tiyatrolara verilen salonların iptal edilmesi gibi durumları; yani kamu kurumlarının aracı, özel aktörlerin uygulayıcı olduğu durumları ise "Kamu, Özel" kategorisi altında değerlendirdik.

Şehir

Sansürün en çok yaşandığı iki şehir İstanbul ve Ankara oldu. Bunun en önemli sebebi adli süreçlerin bu şehirlerdeki aktörler -savcılık, sulh ceza hâkimlikleri, vb.- tarafından yürütülmesiydi.

Van ve Diyarbakır başta olmak üzere Kürt nüfusun yoğun olduğu şehirlerde, bitmeyen eylem ve etkinlik yasakları, kayyım atamaları ve polis baskınları dolayısıyla ifade özgürlüğü ihlalleri yoğun şekilde yaşandı.

İzmir'de sayının yükselmesinin en önemli sebebi valiliğin tiyatro, sergi gibi etkinlikleri ve eylemleri engellemesi oldu.

Sansür vakası sayılarının yüksek olduğu şehirlerin kültür, sanat ve sivil toplum olarak son derece hareketli yerler olduklarını, bu yüzden engellemelerin, "koronavirüs tedbirlerinin" ve diğer yöntemlerin daha sık uygulanmış olduğunu vurgulamalıyız.

Bu haritada göze çarpan önemli verilerden biri sansürün çok fazla ile yayılmış olduğu. Bunun sebebi, özellikle yerel gazetelerde çıkan haberlere, burada çalışan gazetecilere dair de çok fazla soruşturma yürütülmüş olması ve illerdeki sulh ceza hâkimliklerinin verdikleri erişim engeli kararları oldu. Gaziantep, İstanbul ve Ankara'dan sonra en fazla erişim engeli kararının çıktığı il oldu. Yerel gazetelere ve gazetecilere de baskının arttığını, sansürün mekânsal olarak da genişlediğini gözlemlediğimiz bir yıl oldu diyebiliriz.

Gazetecilik

Alican Acanerler

Barış Pınarı Operasyonu ve İdlib'de gerçekleştirilen Bahar Kalkanı Harekâtı hakkında medyaya yansıyan eleştirel ifadelerin engellenmeye çalışıldığına tanık olduğumuz bir yıl oldu. 2019'un son günlerinde operasyonların yarattığı tahribatı dile getiren gazetelere reklam ve haber akışı durdurma cezaları verildi. Şubat 2020'de ise Yeni Yaşam Gazetesi'nin dağıtımıcılığını yapan Necmettin Tosun hakkında ve gazetenin sorumlu yazı işleri müdürü hakkında yine sınır ötesi operasyonlara yönelik haberler sebebiyle hapis istemiyle davalar açıldı.

Büyük rant projeleri ve ihalelerindeki usulsüzlüklere dair haberler son birkaç yılda olduğu gibi 2020 yılında da engellenmek istendi. Şeffaf ve hesap verilebilir demokratik süreçler için çaba gösteren gazetecilerin sermaye odaklarının devletten aldıkları ihaleler hakkındaki haberlerine erişim sıklıkla engellendi. Özellikle Berat Albayrak ve Kanal İstanbul arazileri konusunda halkı bilgilendirme amaçlı yapılan yayınlar hakkında davalar açıldı.

'Millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması' sebebiyle defalarca engellenen haber sitelerinden sadece biri olan Jinnews 2020'de 13 defa engellendi. Yıl içerisinde engellenmesiyle en çok gündeme gelen mecra ise Odatv oldu. Odatv'nin "Libya şehidi MİT mensubunun cenaze görüntülerine Odatv ulaştı" başlıklı haberi sebebiyle haber müdürü Barış Terkoğlu ve gazeteci Hülya Kılınç tutuklandı, Odatv internet sitesi birçok kez erişime engellendi. Görülen davada Odatv yazarlarıyla beraber Yeniçağ yazarı Murat Ağirel, Yeni Yaşam Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Ferhat Çelik ile Yeni Yaşam Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Aydın Keser de "Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri açıklama" suçlamasıyla yargılanıp beraat ettiler.

Hükümetin medyayı sözüm ona dizginlemek için elinde tuttuğu en önemli araçlardan olan Basın İlan Kurumu (BİK) 2020'de de sık sık harekete geçirildi. BİK özellikle Evrensel Gazetesi'ne belirli aralıklarla ve defalarca ilan kesme cezası uyguladı. Gazetelerin gelir kaynaklarının neredeyse tamamının reklam ve ilanlar olduğu göz önünde bulundurulursa, gazetelerin ve gazetecilerin yaptıkları haberlerden dolayı yoksullukla da cezalandırılmaya çalışıldıkları söylenebilir.

Evrensel'e BİK tarafından verilen bir cezanın gerekçesinin okurların bayilerden

toplulu gazete alması ve cezaevine gazete götürmesi olduğu açıkladı. Muhafif gazetelerin ve tutukluların gazetelere erişiminin sağlanmasının kriminalleştirildiğine de şahit olduk.

Gazeteciler 2020 yılında da “akreditasyon” sorununa takıldılar. Artık

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından onaylanan sarı basın kartına sahip olmadıkları için basın açıklamalarına alınmayan, devlet daireleri tarafından bilgi verilmeyen gazeteciler haber takibi yapmakta zorluk yaşadı. İnternet gazetelerinde çalışan muhabir ve editörlerin basın kartlarının olmaması da dikkat çekilmesi gereken bir diğer önemli nokta.

Gazetecileri Koruma Komitesi'nin raporuna¹ göre Türkiye Çin'den sonra en fazla gazeteci hapseden ikinci ülke konumunda ve Türkiye'de 1 Aralık 2020 itibarıyla 37 gazeteci hapsedilmiş durumda.

Bu yıl görülen onlarca gazeteci davasından biri olan, gazeteci Can Dünder'ın yargılandığı MİT tırlarının durdurulmasına ilişkin davada Dünder, “gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askeri casusluk amacıyla temin etmek” ve “terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek” suçlarından 27 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Başka bir davada Die Welt Gazetesi'nin Türkiye eski muhabiri Deniz Yücel, 2017'den beri yargılandığı davada ‘PKK terör örgütü propagandası yapmak’ suçundan 2 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı.

2020'de sıkça konuşulan davalardan bir diğeri de Sözcü Gazetesi davası oldu.

Gazetenin yazar ve yöneticilerinin “FETÖ'ye bilerek ve isteyerek yardım” iddiasıyla yargılandığı davada “örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme” suçundan hapis cezası verildi. Aralık 2020 itibarıyla dava Yargıtay sürecinde. Açılan davada delil olarak sadece bir dönem yapılan haberlerin gösterilmesi ve aynı haberleri yapan diğeri mecralara soruşturma dahi açılmaması kamuoyunda eleştirildi.

Tahir Elçi cinayeti ile ilgili beş yıl sonra görülmeye başlanan davanın ilk duruşmasında da çok sayıda gazeteci koronavirüs salgını tedbirleri gerekçesiyle mahkeme salonuna alınmadı. Salona alınan az sayıdaki muhabirin önceden başsavcılıkça ‘akredite’ edildikleri anlaşıldı. Başka davalarda da benzer sebepler gösterilerek gazetecilerin salonlara alınmadığı görüldü.

Doğal afetler gibi kriz anları, habere ulaşma ve bilgi edinme hakkının en çok

¹ <https://cpj.org/2020/12/number-of-journalists-jailed-worldwide-hits-record-amid-unrest-pandemic/>

tehlikeye girdiği anlardan oldu. RTÜK, Elazığ ve İzmir depremlerinin ardından “toplumu provoke etme amaçlı ve yanlış yönlendirme amacı güden yayınlar” yapanlar hakkında soruşturmalar başlattı.

Hâlihazırda var olan sağlıklı bilgiye erişim sorunu pandemi koşullarında ciddi boyutlara ulaştı. Türkiye’de ilk koronavirüs vakasının görüldüğünün resmi olarak açıklanmasından hemen önce, bazı işyerlerinde koronavirüs görüldüğüne dair haber yapan gazetecilere soruşturmalar açıldı. Zamanla, vaka sayılarıyla ilgili haberlerin engellenmesi yerini ölüm sayılarıyla ilgili haberlerin engellenmesine bıraktı. Uluslararası Basın Enstitüsü’nün raporuna² göre Türkiye’de koronavirüsle ilgili haber yapan altı gazeteci hakkında soruşturma açıldı ya da gazeteciler ifadeye çağrıldı. Türk Tabipler Birliği’nin açıklamalarına yer verilen haberler “halkı paniğe soktuğu” gerekçesiyle engellenmeye çalışıldı. Küresel Gazeteciler Konseyi’nin (KGK) açıkladığı rapora³ göre Türkiye’den 15 gazeteci, pandemide zor şartlar altında alandan doğru bilgiyi aktarmaya çalışırken koronavirüs sebebiyle hayatını kaybetti. Ayrıca, koronavirüs tedbirleri doğrultusunda ceza infaz yasasında yapılan düzenlemede, ‘terör suçları’ kapsamında ceza alan gazeteciler de kapsam dışında bırakıldı ve salgın sırasında cezaevinde tutulmaya devam edildi.

Press in Arrest’in raporuna göre, bu yıl meclisten geçen ‘çoklu baro yasası’ gazetecilerin savunmalarını üstlenen avukatların üyesi oldukları baroların levhalarıyla birlikte değerlendirilmesine yol açacak ve bu yüzden gazetecilerin adil yargılanma haklarının tehlikeye düşecek.⁴

Yıl boyunca Kürt basınına dönük baskı da artarak sürdü. Mezopotamya Ajansı muhabiri Emrullah Acar ve Yeni Yaşam Gazetesi çalışanı Hamdullah Bayram gibi farklı birçok gazeteciye muhbirlik dayatılmak istendiğine şahit olduk.

Yılın en önemli gazetecilik olaylarından biri ise Van’da iki vatandaşın askerlerce helikopterden atılmalarına dair haberin ardından yaşananlar oldu. Mezopotamya Ajansı 13 Eylül 2020 tarihli bir haberinde, “Gözetine alındıktan iki gün sonra hastanede çıktılar” haberiyle, Van’ın Çatak ilçe kırsalında operasyona çıkan askerlerin gözetine aldığı Servet Turgut ve Osman Şiban’ın helikopterden atıldıklarını hastane raporuyla belgeledi.

² <https://susma24.com/gazetecilere-koronavirus-sorusturmaları-artiyor/>

³ <https://www.kgk.org.tr/kgk-dunyada-489-turkiyede-15-gazeteci-kovid-kurbanı-oldu/>

⁴ <https://susma24.com/press-in-arrestin-basin-ozgurlugu-raporu-yayinlandi/>

Servet Turgut olaydan 20 gün sonra yaşamını yitirdi. Turgut için yapılmak istenen basın açıklamaları polislerce engelledi. Konuyla ilgili medyaya yansıyan tüm haberlere de erişim engeli getirildi. Mezopotamya Ajansı Van bürosuna düzenlenen baskında helikopterden atılma haberini yapan gazetecilerin de aralarında olduğu 4 kişi gözaltına alındı. Olayı belgeleyen MA muhabirleri Adnan Bilen ve Cemil Uğur ile Jinnews muhabiri Şehriban Abi ve gazeteci Nazan Sala tutuklandı.

Sosyal Medya

Kültigin Kağan Akbulut

Ana akım medyanın güçlü aktörleri birer birer iktidarın direkt gözetimi ve yönetimi altına girerken, son kalan özgür alanlardan sosyal medyanın da bu yıl soruşturmalarda ve yasalarla boğulmaya çalışıldığını gördük.

Birçok gazeteci, sanatçı ve vatandaş hakkında sosyal medyada yaptıkları paylaşımlar nedeniyle davalar açıldı.

Karikatürist Nuri Kurtcebe, Kürt yazar Fuad Önen, Tiyatro Dergisi Yazı İşleri Müdürü Mustafa Demirkanlı, fotoğrafçı Fırat Eren, Mezopotamya Kültür Merkezi sanatçılarından Weysi Ermiş, oyuncu Nilüfer Aydan hakkında sosyal medyadaki paylaşımları nedeniyle soruşturma açıldı. Ahmet Telli hakkında, bir hayran sayfasında "Cumhurbaşkanı'na hakaret" edildiği gerekçesiyle dava açıldı. Telli, daha sonra bu davadan beraat etti.

Gazeteciler de sosyal medya yargılamalarından nasiplerini aldı. Bağımsız medyada çalışan ya da çalışmalarını sosyal medyadan sürdüren birçok gazeteciye davalar açıldı. Gazeteci Nurcan Baysal, Halk TV eski yöneticisi gazeteci Hakan Aygün, Aydın Büyükşehir Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Cem Ulucan, Fox TV haber sunucusu Fatih Portakal, gazeteci Zülal Koçer, aktivist gazeteci Taylan Kulaçoğlu, RED Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Hakan Gülseven, gazeteci Metin Uca, Jinnews muhabiri Beritan Canözer, Artı Gerçek yazarı Nurcan Kaya, gazeteciler Oktay Candemir, Sabiha Temizkan, Burhan Ekinci sosyal medya paylaşımları nedeniyle haklarında soruşturma başlatılan veya dava açılan isimlerden sadece bazıları.

Koronavirüs salgını da sosyal medya tutuklamaları için önemli bir araca dönüştü. Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamalara göre mart ayında koronavirüsle ilgili provokatif paylaşım yaptıkları gerekçesiyle 449 sosyal medya hesabı takibe alındı. Mayıs ayında 7 binden fazla hesabın takibe alındığı, 496 kişi hakkında gözaltı uygulandığı, 10 kişinin de tutuklandığı açıklandı.

Ayrıca İzmir'de birkaç camide merkezi sisteme girilerek *Çav Bela* şarkısının çalınmasına dair videoyu paylaşan birçok kişiye de soruşturma başlatıldı.

Sosyal medyanın sınırlandırıldığına da şahit olduk. Suriye'nin İdlib kentine düzenlenen hava saldırısı sonrası TSK mensubu askerlerin hayatını kaybetmesi üzerine sosyal medya trafiği daraltıldı.

Yılın öne çıkan gelişmelerinden bir başkası da 1 Ekim itibarıyla yürürlüğe

giren 'sosyal medya yasası' oldu. "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile günlük erişimi Türkiye'de 1 milyondan fazla olan yurt dışı sosyal ağ sağlayıcılarına Türkiye'de temsilci bulundurma ve kullanıcılarının verilerini Türkiye'de bulundurma zorunluluğu getirildi.

Platformların devletin şart koştuğu bu yükümlülükleri yerine getirip getirmeyeceği tartışma konusu oldu. Son kalan özgür sesleri susturma girişimi olarak nitelenen bu yasaya göre temsilci atamayan platformların bant trafikleri önce %50, sonra da %90 oranında düşürülecek. Halihazırda ABD merkezli Youtube, Facebook ve LinkedIn, Rusya merkezli Vk ve Çin merkezli TikTok temsilci atayacağını duyurdu. Ancak henüz temsilci atamayan ve Türkiye'de bağımsız medyanın kullandığı en önemli platformlardan Twitter'a ne olacağı meçhul.

Bunların yanı sıra LGBTİ+'lara yönelik fobi ve yasaklamalar da görünür şekilde arttı. İstanbul Onur Haftası başta olmak üzere LGBTİ+'lara yönelik nefret söylemlerinin arttığı dönemde LGBTİ+'lara yönelik yurt dışı merkezli sosyalleşme uygulaması olan Hornet'e ve Türkiye'deki en uzun soluklu LGBTİ+ tanışma uygulaması olan Gabile'ye erişim engellendi.

Yayıncılık

Lara Güney Özlen

Bu yıl yayıncılık alanında en çok öne çıkan sansür uygulayıcısı Aile ve Sosyal Çalışmalar Bakanlığı'na bağlı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu oldu. Kurul, Ekim 2019-Kasım 2020 tarihleri arasında 9'u çocuk kitabı olmak üzere toplam 13 kitap hakkında "muzır neşriyat" kararı aldı. 1117 Sayılı Küçüklerin Müstehcen Yayınlarından Korunması Hakkında Kanun'a tabi tutulan bu kitaplar ancak 18 yaşını doldurmuş kişilere "küçüklere zararlı" ibaresi ile görünmez bir zarf veya plastik poşet içerisinde satılabilecek, vitrinde teşhir edilemeyecek ve reklamı yapılamayacak.

Söz konusu çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet, biyoloji, anatomi bilgisi, cinsellik, cinsel yönelim ve çocuk hakları gibi konulara odaklandıklarını belirtmemiz gerek. Ayrıca LGBTİ+'ları ima ettiği düşünülen gökkuşağı gibi temaların ve görsellerin de çocuklar için tehlikeli olabileceğine karar verildiği bir sene geçirdik.

"Çocukların kitabın içerisinde eşcinselliğe özendirilen ve çocuk gelişimi üzerine basmakalıp fikirleri değiştiren ifade ve görsellere yer verildiği" gerekçesiyle muzır ilan edildikten sonra imha edilen ve çevirmeni hakkında dava açılan *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* kitabı çocuk hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgiliydi. Muzır yayın ilan edilen *Asi Kızlara Yatmadan Önce Öyküler*, *Evden Uzakta*, *Bazı Günler*, *Kin Kanatlılar*, *İçim Dışım Gökkuşağı* ve *Burcu ve Berk / Cinsellik – Cinselliği Keşfediyoruz* ve TÜBİTAK'ın yayınladığı *Bebekler Nereden Gelir* isimli çocuk kitapları da benzer şekilde toplumsal cinsiyet eşitliği, ergenlik ve insan anatomisinden bahsediyordu. Kurul bu kitapların "küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna" karar verdi.

2020'nin son günlerinde Aile Bakanlığı, Muzır İçeriklerle Mücadele (MİM) Programı kapsamında bir ihbar hattı açtı. Bu hat açılmadan önce de sosyal medyada başlatılan linç kampanyaları ve çeşitli ihbarlar sonucu Muzır Neşriyat Kurulu çeşitli kitaplar için harekete geçmişti. Türkiye Aile Meclisi adlı bir oluşum, Uluslararası Af Örgütü'nün yöneticileri hakkında, yayımlamış oldukları *Feminist Alfabe* adlı çocuk kitaplarının "sapıklık olduğu, müstehcenlik suçu işlendiği, eşcinselliği teşvik ettiği" iddiasıyla 'halkı kin nefret düşmanlığa sevk', 'müstehcenlik', 'suç işlemek amacıyla organize suç örgütü kurmak ve yönetmek', 'terör örgütü kurmak ve yönetmek' ve

'casusluk' suçlamalarıyla suç duyurusu yaptı ve kitabın yasaklanması çağrısında bulundu.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, sadece "çocukluk ve ilk gençlik" kategorisinde sınıflandırılan kitapları muzır ilan edip yasaklamadı. Türkiye Yayıncılar Birliği'nin raporuna göre, "yetişkin kurgu" kategorisindeki 5 kitap da muzır neşriyat sınırlamalarına tabi tutuldular. Bu kitaplardan biri de ilk baskısı 34 yıl önce yapılmış Buket Uzuner'in *Ayın En Çıplak Günü* kitabıydı.

Yıl boyunca aralarında pedagog ve cinsel sağlık uzmanı gibi ilgili uzman kişilerin bulunmadığı bir kurulun çocuklara neyin zararlı olabileceğine karar verme yetkisini kullanarak yayımlama özgürlüğünü ihlâl ettiğine şahit olduk. Ayrıca Kurul'un kararlarını, "toplumun ahlakı" ya da "milli değerler" gibi soyut ve öznel yargılara referanslarla veya yasada tanımı olmayan "müstehcenlik" gibi kavramları suç unsuru gibi tanımlayarak aldığını gördük. Böylece Muzır Neşriyat Kurulu ve bu kurulun işlemesi için çağrı yapan ihbarcı refleksin yayıncılıkta denetim ve sansürü arttırdığını söyleyebiliriz.

Kürtçe yayıncılık yapan yayınevleri ve yazarlar baskılardan bu sene de azade değildi. Demokratik Toplum Kongresi'ne yönelik yapılan operasyonda J&J Yayınevi'ne de baskın yapıldı, bazı kitaplara "örgütsel doküman olma" gerekçesiyle el konuldu, yayınevi sahibi Azad Zal gözaltına alındıktan sonra "örgüt üyesi" olduğu iddiasıyla tutuklandı ancak bir süre sonra serbest bırakıldı.

Kürt siyasetçi ve yazar Mahmut Alınak'ın Cizre'de sokağa çıkma yasağı sırasında yaşamını yitiren Cizre Halk Meclisi Eşbaşkanı Mehmet Tunç ve kardeşi Orhan Tunç'un yaşam öyküsünü anlattığı *Mehmet Tunç ve Bêkes* adlı kitabı 14 Aralık'ta yasaklanarak toplatıldı. Alınak'ın kitabının gelirini bağışlamak amacıyla Tunç ailesiyle görüşmesi ve Kürtçe'nin resmi dil olması için Birleşmiş Milletler'e başvurma girişimleri 'ağır suç' sayılarak müebbet hapis cezası istendi. Şubat ayında tutuklanan Alınak Mayıs ayında tahliye edildi.

Yine İstanbul Kitapçısı'nda Nûbihar, Na, Hivda ve Avesta gibi birçok yayınevinin Kürtçe kitaplarına 'hassasiyet' gerekçesiyle yer verilmediği ortaya çıktı. İstanbul Kitapçısı, gelen tepkilerden sonra yayınevlerine ait Kürtçe kitapları web sitesinde satışa sunduğunu açıkladı.

İstanbul Kitapçısı'nın geri adım atması, karşılaşılan sansürün duyurulmasının ve buna karşı tepki gösterilmesinin ne kadar önemli olduğunu tekrar hatırlattı.

Sinema

Özkan Küçük

Bu yıl diğer sanat dalları gibi sinema da koronavirüs salgınından nasibini aldı.

Yılın büyük bölümünde sinema salonları kapalı kaldı. Salonda film izleme alışkanlığı neredeyse gündelik hayattan çıktı. Yeni filmlerin yapımı ertelendi. Eve kapanmayla birlikte film etkinlikleri de çevrim içi ortamlara taşındı. Böylelikle sinemada çoktan başlamış olan dijital dönüşüm ile sansür ve otosansür vakaları da dijital ortama taşınmış oldu.

Yönetmelikte önceki yıl yapılan değişikliklerle RTÜK, dijital film platformlarına müdahale etme yetkisini kazanmıştı zaten. Ancak Netflix'te yayınlanacağı duyurulan *Minnoşlar* isimli filmin, fragmanı ve afişi üzerinden yapılan tartışmalar nedeniyle, daha yayınlanmadan RTÜK'e takılması beklenenlerin ötesindeydi. RTÜK'ün 'tavsiye kararı' üzerine, platformun filmi Türkiye kataloğundan çıkarmak zorunda kalması, bir 'ön sansür, ön denetim' vakası olarak değerlendirildi ve Üst Kurul tarafından internet yayıncıları için sistematik bir sansür mekanizmasının işletileceğinin de işareti oldu.

Netflix Türkiye yapımı dizilerle ilgili ortaya çıkan 'görüşmeli, uzlaşmalı' otosansür vakaları ile Blu Tv'nin bir diziyi, hakkında RTÜK kararı dahi yokken, sadece sosyal medyada gündem yapıldığı için yayından kaldırması, dijital platformların baskıcı sansür politikalarına direnmeyeceklerini açıkça gösterdi. Dahası senaristlerin ve diğer yaratıcı kadroların da otosansür mekanizmasına 'razi' oldukları anlaşıldı.

Televizyonlarda yayınlanan filmlerde birçok ifadenin sansürlenmesi, dublaj veya altyazılarla orijinal içeriğin 'değiştirilmesi' bir süredir olağan hale gelmişti. Benzer bir olay Kanal D, *Harry Potter ve Melez Prenses* filmini yayınlarken meydana geldi ve filmde geçen 'büyü,' 'büyücü,' 'ruh emici' ve 'cin' kelimeleri sansürlendi.

Televizyonlardaki yapımlarda yer alan tüm sevişme ve çıplaklık sahneleri adeta bir 'alışkanlıkla' kesiliyordu. Çeşitli çevrim içi platformlardan abonelikle izleyicilere ulaşan Sinema TV'de yayınlanan *İngiliz Hasta* filmindeki sevişme sahnelerinin RTÜK kuralları gerekçe gösterilerek kesilmesi bu örneklerden sadece biriydi.

Çıplaklığın sansürlenmesinden bir heykel bile nasibini aldı. Tivibu, Nuri Bilge Ceylan'ın *Ahlat Ağacı* filminde yer alan deniz kızı heykelinin göğüslerini bulanıklaştırarak benzersiz bir sansür vakasına imza attı.

Sene boyunca RTÜK başkanının da katıldığı LGBTİ+'lara yönelik linç kampanyalarıyla paralel olarak televizyonlarda yayınlanan filmlerde diyaloglar dahi sansüre uğradı. Homofobik 'hassasiyet' bir film festivalinin kendi kendini iptal etmesine bile yol açtı. Malatya Büyükşehir Belediyesi tarafından, TÜRSAK Başkanı Elif Dağdeviren'in koordinasyonunda yapılması beklenen Malatya Uluslararası Film Festivali, festival komitesinin "En İyi Kadın Oyuncu" ve "En İyi Erkek Oyuncu" ödülleri yerine 'cinsiyetsiz' "En İyi Oyuncu" ödülünün verileceğini açıklamasının ardından belediye tarafından iptal edildi. Belediye; "Söz konusu bültende geçen 'cinsiyetsizlik' ibaresi, bütün dünyayı ve geleceğimizi tehdit eden, değerlerimiz ile bağdaşmayan bir yaklaşımın tezahürü olup, bu konuda Büyükşehir Belediyemiz de hassasiyet sahibidir" açıklamasını yaptı.

Salgın nedeniyle, dünya çapındaki tüm film festivalleri gibi ülkemizdeki festivaller de ya çevrim içi olarak gerçekleştirildi ya da ertelendi. Tahmin edilebileceği gibi olanaklara erişimi olan 'büyük' festivaller buna kolay adapte olurken altyapısı veya olanakları yetersiz kalanlar etkinliklerini ertelemek zorunda kaldı. İptal edilen festivallerden biri de Documentarist tarafından düzenlenen Hangi İnsan Hakları? Film Festivali oldu. Documentarist yaptığı açıklamada iptal gerekçesini çevrim içi yoğunluğa bağlayarak duruma başka bir boyut kazandırdı.

Geçtiğimiz yılın tartışmalı vakalarından biri ise yönetmenliğini Gani Rüzgâr Şavata ile Hakan Gürtop'un yaptığı *İki Gözüm Ahmet* isimli filmin gösterimlerinin Ahmet Kaya'nın ailesinin itirazı sonucu mahkemenin verdiği ihtiyati tedbir kararıyla engellenmesiydi. Filmin yapımcıları, kararı "ciddi bir baskı ve sansür" olarak tanımladı.

Yapılan filmler nedeniyle yönetmenlere verilen hapis cezalarına ise bir yenisi eklendi. Yönetmenliğini yaptığı *Roza-İki Nehrin Ülkesi* isimli belgeselinden dolayı yargılanan Kutbettin Cebe'ye 'örgüt propagandası' suçundan 2 yıl 4 ay hapis cezası verildi.

2017 yılında şüpheli bir yangın sonrasında o dönemki kayyım tarafından yıkılan ve o zamandan beri yeniden inşa edilmesi beklenen Yılmaz Güney Sineması'nın boş duran arsasına Batman kayyımı Hulusi Şahin tarafından 'süs havuzu' yaptırılması ise sinema açısından başka bir kayıp olarak kayıtlara geçti.

Sadece açığa çıkan ve 'vaka' olarak kayıtlara geçen bu örneklerden yola çıkarak şunu söyleyebiliriz ki, iktidarın bakanlıklar, savcılıklar, devlet

kurumları ve resmi olmayan mekanizmalarla sinema alanını tam saha baskı altında tuttuğu bir yılı geride bıraktık. Böylelikle, sansür ve otosansür mekanizmalarının kaygı verici derecede kurumsallaştığını gözlemledik.

Tiyatro

Ayşen Güven

2020 yılı tiyatrodaki bir "altın çağ" yaşandığı söylentisiyle başladı. Oysa sanatsal ifade özgürlüğü geçtiğimiz on yılda kademe kademe irtifa kaybetmişti. Şehir Tiyatroları (ŞT) yönetmeliğindeki değişikliğe karşı büyük eylemler, Emek Sineması'nı yıktırmama mücadelesi, Gezi protestoları derken sanatçılar ve sanat mekânları giderek iktidarın hedefi haline gelmişti. Sonra sahnelerin esnaf muamelesi görenek stopaj ve vergi kıskacına alındığı bir süreç... Tam bu noktada yaratımın gücü de seyirci sayısı da düşerken "altın çağ" ilan edilmiş oldu! Ardında ekonomik, fiziksel baskı ve sansürle beraber kopkoyu bir otosansürü de gizleyen bir "altın çağ"!

Salgın tam olarak böyle bir "çağın" ortasına düştü. Oyunları ve tiyatrocuların sahne almasını engellemek için klasikleşen "yangın merdiveni eksikliği" ile Anadolu'da daha sık karşılaşılan "salon tadilatı" gibi "meşru" bahaneler, salgın söz konusu olunca daha kolay üretilir oldu. Pandemi sürecinde kargolar, paket servisler, fabrikalarda gece mesaipleri dahi devam etti ama her türlü önlemi almalarına rağmen sanat mekânları yani "eğlence" durakları elbette "sağlığımızı korumak için" kapatıldı. Kimi sahneler salgın önlemlerinin plansız, yaşamı da sanatı da öncelermeyen biçimde uygulanması nedeniyle kapılarını tamamen kapattı. Öykü Sahne, Küçük Salon, Toy İstanbul ve Galata Perform -ki bir yerlerde toplu halde kayıtları olmadığı için eksik varsa affola- kapandılar.

Hasta geçen bir senenin ağır bilançosu bununla da kalmadı. Kasım 2020'de salgının yayılma hızını düşürmek için alınan tedbirlere rağmen konser programları iptal edilmeyen Ankara Operası Orkestrası sanatçıları kendilerini Sağlık Bakanlığı'na ihbar etti. Devlet Tiyatroları (DT) sanatçıları da salgına rağmen resmi konserlerde çalıştırılmalarına tepkiliydi. Bu seslenişe yetkililerin kulak asması sahne tasarımcısı Ali Cem Köroğlu'nun koronavirüs sebebiyle hayatını kaybetmesine yol açtı. Aynı günlerde sadece İzmir'de 50 tiyatrocunun testinin pozitif çıktığı belirtiliyordu.

Yetkililer tiyatromuzun "can çekiştiği" günlerde kimi bebek adımları da attı. 15 Mart'ta koronavirüs salgını nedeniyle kültür sanat alanında yaşanan iptaller üzerine Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, özel tiyatroların temsilcileriyle bir araya geldi. Tiyatro sahnelerinin vergi borçlarının silinmesi, kira yardımı sağlanması gibi taleplerin konuşulduğu

bu görüşmeden sonrası ise gaz ve toz bulutu oldu. İstanbul Büyükşehir gibi tam da yakın dönemde AKP'den CHP'ye geçmiş kimi belediyelerin ŞT'nin organizasyonları dışında bakanlığın DT aracılığıyla özel tiyatrolara salon tahsis etme "lütfu"na tanıklık ettik. Bu karar nedense ŞT'nin dayanışma girişiminden sonra gündeme geldi.

Ve Şehir Tiyatroları "olmak ya da olmamakla" sınınanan bağımsız, özel tiyatrolara salonlarını açtı. İBB Şehir Tiyatroları'nın dayanışma göstermek için sahne verdiği özel tiyatrolar arasında yer alan Teatra Jiyana Nû'nun *Bêrû* isimli oyunu, Aydınlık Gazetesi tarafından "İBB'nin sahnesi PKK'nın tiyatro grubuna" haberiyle hedef gösterildi. Oyun sahnelenmesine saatler kala kaymakamlıkça yasaklandı. Oysa İBBŞT'nin 106 yıllık tarihinde ilk kez Kürtçe barikati aşılmış olacaktı. Onun yerine soruşturma açıldı. Öte yandan DT'nin salon tahsis etme desteğinin de "metin inceleme" şartıyla önlerine gelmesi tiyatroculara sansür endişesi yarattı.

Bu yıl da sanatçılar sosyal medya hesaplarından yaptıkları paylaşımlar nedeniyle linç edildi, soruşturma konusu oldu ve yargılandı. Giderek otoriterleşen iktidar anlayışı pek çok kesimin diline ve tavrına sirayet ederken mizahı da yaraladı. Komedyen Pınar Fidan hakkında, gösterisinde Alevi vatandaşlar hakkında kullandığı ifadeler nedeniyle "halkın bir kesimini sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılama" gerekçesiyle soruşturma başlatıldı. Bir başka stand-up'çi Emre Günsal ise Atatürk, Mevlana, Şems-i Tebrizi, Konya ve Konyalılar hakkında aşağılayıcı sözler kullandığı iddia edilerek tutuklandı. Günsal'ın davaya konu olan videosuna da erişim engeli getirildi.

Kürt kentlerinde seçilmişlerin yerine atanan kayyımların da tiyatro alanındaki etkileri sürdü. Diyarbakır'a yeniden kayyım atanmasıyla belediye bünyesindeki 8 müzik ve tiyatro sanatçısının işine son verildi. Kentte yine kayyım tarafından işten çıkarılan oyuncuların kurduğu Amed Şehir Tiyatrosu ise tüm engellere rağmen sezonu yeni sahnesinde bir Dario Fo oyunuyla açtı.

2020 Mart'ında, yani Türkiye'de salgın hızla yayılıyorken ve seyircileriyle kendilerini korumak adına tiyatrocular sahnelerini kapatmışken elbette dizi setleri çekimlere devam etti. Oyuncular Sendikası o günlerde setlerin durdurulması çağrısı yapan güçlü bir kampanya yürüttü ve sonuç da aldı. Sendika yine bu yıl "Türkiye'de Görsel, İşitsel ve Sahne Sanatları Alanında Sansürün Takibi ve Önlenmesi Projesi"ni başlattı.

Tiyatromuz Yaşasın İnisyatifi de salgın şartlarında tiyatroların nefes borusunun tamamen kesildiğine dikkat çekmek için kuruldu. İnisiyatif'in yayınladığı bildiri, yetkililerin olmasa da seyircilerin güçlü biçimde dikkatini çekti. Geçtiğimiz Ağustos'ta salgında işsiz ve güvencesiz bırakılan genç tiyatrocular susarak yaptıkları eylemle durumlarını anlatmaya çabaladı. Bakanlıkla sürdürülen temaslarda Tiyatro Kooperatifi önemli rol oynadı. Tiyatro emekçilerinin temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 'Dayanışmanın 100'ü Şiir' adlı dayanışma platformu hayata geçirildi. Bütün bu zorlu günlerde İKSV Tiyatro Festivali de devam etme kararı aldı. Festival programında ağırlıklı hayatta kalma savaşı veren özel tiyatroların oyunları yer aldı. Kumbaracı50, Kadıköy Emek Tiyatrosu gibi şehrin iki yakasındaki sahneleri de kapanmakla yüz yüze getirdi salgın. Bu iki sahnenin başlattığı dayanışma kampanyalarına seyircilerin verdiği yürekten cevap, yılın en umut verici tiyatro olaylarından. Yılın sonuna doğru canlı yayında oyunlarını sahnelemeye başlayan ve bu olanağı diğer tiyatrolarla paylaşan Moda Sahnesi'nin gördüğü ilgi de önemli direnç noktalarından oldu.

Tiyatromuz pandemide belki de en çok birlikte olmanın gücünü hissetti. Onlarla beraber hepimiz gördük ki, yöneticiler tiyatroyu ne kamusal bir hizmet ne de halkın ihtiyacı olarak görüyor. Hatta tiyatroyu yangında ilk terk edileceklerden olarak görmeye devam ediyor. O yüzden "tiyatromuz yaşasın" demek bu yıl da "dayanışmadan" başka bir yola çıkmadı.

Müzik

Lara Güney Özlen

Müzisyenlere TMK kapsamında açılan davalar, konser yasakları ve kültür merkezlerine yapılan müdahaleler bu sene müzik alanında öne çıkan ihlâl biçimleri oldu.

Yıl boyunca Grup Yorum'un sanatsal ifade özgürlüğünün bu şekilde ihlâl edildiğine çok kez şahit olduk. Grup üyeleri hakkında "örgüt propagandası yapmak" ve "örgüt üyeliği" gibi gerekçelerle birçok dava açıldı. Grubun provalarını yaptığı İdil Kültür Merkezi bu yıl en az 3 kere polis tarafından basıldı. Yıl içinde en az 30 üyesi keyfi olarak gözaltına alınan, 13 üyesi hâlâ tutuklu olan grubun konserleri 5 kez yasaklandı. Konser yasaklarının kaldırılması, kültür merkezinin basılmaması ve grup üyeleri hakkındaki davaların düşürülmesi talepleriyle ölüm orucuna giren grup üyeleri Helin Bölek ile İbrahim Gökçek ise yaşamlarını yitirdiler.

Sadece İdil Kültür Merkezi değil müzisyenlerin çalışmaları için kullandıkları başka kültür mekânları da baskıya uğradı, müzisyenler mekânsız bırakıldı. Kürtçe müzik de dâhil olmak üzere Kürt kültür ve sanatı üzerine üretim ve eğitimler yapan Mezopotamya Kültür Merkezi (MKM) de yıl boyunca baskılara maruz kaldı. MKM Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden kiralyor olduğu binanın tadilat ihalesini bu sene üç kez kazanmasına rağmen, belediyenin ihaleleri iptal etmesi sonucu Beyoğlu Kaymakamlığı'nın emri üzerine binayı boşalttı. Daha sonra kaymakamlık binayı Beyoğlu Belediyesi'ne verdi⁵.

Müzisyenler bu sene de önceki yıllarda olduğu gibi TMK kapsamındaki suçların yanı sıra özellikle cumhurbaşkanına hakaret ve kamu görevlisine hakaret suçları kapsamında yargılandı. Bu yargılamalara gerekçe olarak müzisyenlerin söyledikleri şarkılar, sosyal medya paylaşımları veya performansları sırasında söyledikleri sözler gösterildi.

TMK'nın belirsiz ve siyasi konjonktüre bağlı olarak yorumlanabilen 'terör' tanımından dolayı Kürtçe müzik icra etmek 'terör örgütü propagandası' yapmak olarak kabul edilebiliyor ve sanatçıların sık sık geriye dönük davalarla karşılaşmasına sebep oluyor.

Grup Munzur'a yıllar önce 2017'de Van'daki Newroz kutlamalarında söyledikleri

⁵ Belediye'nin sitesinden yayınlanan video haber: <https://beyoglu.bel.tr/haber/tarlabasi-genclik-merkezinde-sona-yaklasildi-5420.html>

Kürtçe *Zindana Diyarbekir* ve *Serhildan Jiyane* şarkılarıyla 'terör örgütü propagandası' yaptıkları gerekçesiyle 10 ay hapis cezası verilmesi bu duruma iyi bir örnek. Hükmün açıklanması geri bırakıldığı için, grup üyeleri aynı "suçu" işlerlerse, yani şarkı söylerlerse hapis cezası alacaklar.

Yıl boyunca Kürt sanatçılar "terör propagandası" ile beraber "Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçlamasıyla açılan soruşturmalara da maruz kaldı. Kürt müzisyen Hozan Canê senaryosunu yazdığı ve oynadığı, IŞİD ile savaşan YPG ve PYD'ye dair görüntülerin olduğu *74. Şengal Fermanı* belgeseli nedeniyle "terör örgütü üyeliği" ve "örgüt propagandası yapmak" gerekçesiyle tutuklanmış ve hapis cezası almıştı. Sanatçıya hapisteyken Facebook'ta kendi adıyla paylaşılan karikatürler nedeniyle "cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla tekrar dava açıldı. Eylül ayında seyahat yasağı getirilerek tahliye edilen Hozan Canê, 2 yıl cezaevinde kalmış olmasına rağmen hâla 5 yıl alt limitle "terör örgütü üyeliği" iddiasıyla yargılanıyor.

2019'dan beri Almanya'da siyasi mülteci olan Kürt müzisyen Ferhat Tunç, Afrin'deki askeri operasyonla ilgili sosyal medya yorumları, konserlerinde yaptığı konuşmalar ve albümlerinin kapaklarındaki görseller dolayısıyla 2017'den beri 7 ayrı davada, 20 yıl hapis istemiyle, 'terör propagandası', 'Cumhurbaşkanı'na hakaret' ve 'kamu görevlisine hakaret' suçlamalarıyla yargılanmaya devam ediliyor.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini ve LGBTİ+ haklarını savunan, kadına ve LGBTİ+'lara yönelik şiddetin son bulması için çalışan örgütlerin yıl boyunca açıkça hedef gösterilmesi gibi bu hakları savunan müzisyenler de yıl boyunca benzer baskılara ve sansüre maruz bırakıldı.

Müzisyen Melek Mosso'nun, ağustosta verdiği bir konserde, öldürülen kadınlara ithaf ettiği *Keklik Gibi* şarkısını söylemeden önce 'İstanbul Sözleşmesi yaşatır' dediği için polis çağırılması ve sahneden indirilmesi bunun çarpıcı bir örneğiydi.

Müzisyenler LGBTİ+'lara karşı artan nefret söyleminden de etkilendi. Sanatçı Mabel Matiz'in 46. Pantene Altın Kelebek Ödülleri'nde yaptığı ödül konuşması sansürlenerek eksik yayınlandı. Açık gay kimliğiyle ve LGBTİ+ harekete desteğiyle de tanınan sanatçı, konuşmasında "ödülünü çeşitliliği kutlayan ve yayan herkese" ithaf etmişti. Daha önce Matiz'in bir şarkısının sözleri Yükseköğretim Kurumları Sınavı'nın bir sorusunda kullanılmıştı. Bu durum üzerine söz konusu soruya ilişkin inceleme başlatıldığı açıklanmıştı.

Sonuç olarak müzisyenler, 2020 yılında anadillerinde sanatsal üretim yapmak

istedikleri ya da politik görüşlerini beyan ettikleri için yargıldılar ve sansürlendiler. Karşılaştıkları sansür, tehdit ve davalar, ayrıca konser izni, prova mekânı, kültür merkezi gibi ihtiyaçlardan mahrum bırakılmaları, pandemi ile beraber artan ekonomik sıkıntılarla beraber devlet desteğinin olmaması sanatçıların sanatlarını icra edememesine ve bir kısmının ülkeyi terk etmesine sebep oldu.

Görsel Sanatlar

Derya Ülker

(Ressam, Akademisyen ve Susma Platformu Danışma Kurulu Üyesi)

Pandemi döneminde, birçok alanda işlerin eskisi gibi olmadığını hepimiz az çok deneyimledik. Özellikle görsel sanatlar alanında durgunluk vardı, ancak bunun sebebi sadece salgın değildi. Görünür olmak görsel sanatlar alanının başlıca özelliği olduğundan yaşanan ifade kısıtlamaları bu alanda daha çok hissedilir oldu. Yılın ilk aylarından başlayarak sansür, eserlerin ve sanatçıların üzerinde baskısını hissettirdi. Belli müdahaleler sonucunda kimi zaman düzenleyenler sergileri bizzat iptal etmek zorunda kaldı kimi zaman da bir görsel, suç unsuru sayıldı. Bu uygulamaların yaygın hale gelmesi sonucu ortaya çıkan otosansür mekanizmasını ise sadece anmakla yetineceğim.

Özellikle toplumsal olayların yıldönümlerinde anma etkinlikleri kapsamında yapılan sergiler sıkı denetim altındaydı. Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi'nin öldürülmesinin 4. yılı dolayısıyla, 29 Kasım 2019'da, Hasan Paşa Hanı'nda, Diyarbakır Barosu ve Tahir Elçi Vakfı tarafından düzenlenecek olan Barış ve Özgürlük Fotoğraf Sergisi'ne, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından izin verilmedi. Vakfın yaptığı başvuru, Valilik tarafından "müşteri yoğunluğu" gerekçesiyle reddedildi.

Yılın ilk günlerinden itibaren sanata müdahale haberleri duyulmaya başladı. Ocak 2020'de İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği, Şehrin İnsan Halleri ve 60. Sezon Açılış Sergisi'ni iptal etmek zorunda kaldı. Üsküdar Belediyesi Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezi'nde açılacak olan serginin iptal sebebi, kültür merkezi yöneticilerinin hangi fotoğrafların sergileneceğine müdahale etmek istemesi olarak açıklandı.

Yurt içindeki gündem yurt dışında da yankı uyandırdı. Zehra Doğan'ın örgüt propagandası gerekçesiyle cezaevinde kaldığı süreçte yaptığı *Özgür Gündem Zindan* isimli çalışmaları, Londra Tate Modern Sanat Müzesi'nde Ocak ayında sergilendi. Ayrıca ünlü grafiti sanatçısı Banksy, Zehra Doğan'ın resmini yaparak ona destek verdi.

Grafiti demişken akıllara Kabataş'ta bulunan Martı Projesi inşaat alanının etrafını çevreleyen billboardlardaki Devrim Erbil röprodüksiyonlarından birine sprey boyayla yapılan müdahale geliyor: 24 Şubat 2020 tarihinde, röprodüksiyonun yer aldığı billboardlardan birine ay, yıldız ve bu ay yıldız

ile boynundan asılmış bir adam figürü çizen 6 kişi hakkında "Türk bayrağını alenen aşağılamak" suçundan cezai işlem yapıldı.

Mart ayında müzeler ve galeriler pandemi nedeniyle belirsiz bir süre için kapatıldı. Mayıs ayındaki müzeler haftası, kapalı mekânların dijital platformlara taşındığı sanal turlarla hafızalara kazındı. Galeriler, müzeler bu sürece ayak uydururken ciddi bir sınav verdi. Karantina döneminin ilk şaşkınlığının ardından sergilerin mecra değiştirdiği, sanatçılar ile galerilerin, izleyicilerine, başta sosyal medya olmak üzere çeşitli yollardan erişmeye çalıştıkları hareketli bir dönem geldi. Eleştirmenlere ve sanat yazarlarına bu aşamada daha çok rol düştü. Sanal sergi kurma ve sürdürme, dolayısıyla izleyiciye erişme olanaklarına, tüm sanatçı ve galeriler ne yazık ki eşit koşullarda sahip değildi. Ancak bu yeni durum, sanat dünyası için yeni olanaklar aramak adına zorlayıcılığı, icatçılığı da beraberinde getirdi.

Pandemiden önce de karşı karşıya olduğumuz sanatçıların sosyal güvenlik kapsamında olmamaları gibi ana sorunlar belki de ilk defa bu kadar büyük bir ciddiyetle ve geniş katılımı ile ele alındı. Temel ihtiyaçlar için dayanışma ağları örüldü. Diğer alanlara göre örgütlenme tartışmaları gecikmiş olsa da görsel sanatlar alanında sanatçılar büyük bir dayanışma sergiledi, birbirlerinin işlerini paylaştı, online toplantılar ve canlı yayınlar gerçekleştirdi. Artan malzeme fiyatları ve düşen satış rakamları karşısında birlikte üretme, deneyim aktarma, malzeme paylaşma, alıcıya ulaşma gibi temel ihtiyaçlar ekseninde Omuz, Sanatçı Destek Birliği, İzole Project, Orta Hareketi gibi ekipler, platformlar ortaya çıktı. Bu yeni oluşum ve gelişmelerin, sanatın bir yerde engellendiğinde, daha çok yerde karşımıza çıkacağına ilişkin iyimserliğimizi tazelediğini umarım.

Güzel Sanatlar Fakültelerinde çevrimiçi eğitime geçilmesiyle bazı üniversitelerde sözleşmeli olarak çalışan canlı modellerin çalışma olanaklarının kısıtlanması, hatta 2021 yılı için çalışma vizelerini alamamaları, işten çıkartılmaları gündeme geldi. Sanat eğitiminin vazgeçilemez bir parçası olan canlı modellerle ilgili bu önemli gelişme de bu yıla ilişkin unutulmaması gereken konulardan biri.

İnternet Yayincılığı, Radyo ve Televizyon

Sumru Tamer

2019'un son aylarında RTÜK'e internet ortamında düzenli olarak yapılan dizi, film, radyo ve müzik gibi yayınları ve sansürleme yetkisi veren "Radyo, Televizyon İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkındaki Yönetmelik" in yürürlüğe girmesiyle internet yayincılığı da sansür ve otosansür mekanizmasına dâhil edilmiş oldu.

Uzmanlar bu yönetmeliğin; Netflix, BluTV gibi dijital platformları; Youtube, Periscope, Spotify gibi mecralardan yayın yapan medya oluşumlarını ve yurttaş haberciliği girişimlerini hedef alacağını belirtmişti.⁶

2020'de yaşananlar bu tahminlerin doğru olduğunu gösterdi. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden hemen sonra, *Designated Survivor* dizisinin Türkiye'deki 15 Temmuz darbe girişimini konu alan ve 'FETÖ'yü desteklediği ve propaganda yaptığı' iddiasıyla eleştirilerin hedefi olan bölümü, Netflix Türkiye kataloğundan kaldırıldı.

Daha sonra, Netflix'in Türkiye yapımı *Aşk 101* dizisinin ana karakterlerinden birinin orijinal senaryoda eşcinsel olduğu fakat sansürlendiği öne sürüldü. RTÜK Başkanı, konuyla ilgili, 'toplumun milli ve manevi değerlerine aykırı, çocuk ve gençlerin fiziksel ve ruhsal gelişimlerine olumsuz etki edebilecek yayınlara geçit vermeyeceklerini ve Netflix'i sözlü olarak uyardıklarını' ifade etti. Başka bir RTÜK yetkilisi ise; "İkili görüşmelerle o karakter konusundaki sıkıntı giderilmiştir" açıklamasını yaparak dizinin sansürlenmiş olduğunu doğruladı.⁷

Benzer bir vaka da senaryosunda eşcinsel bir karakter olan Türkiye yapımı *Şimdiki Aklım Olsaydı* dizisinde görüldü. Kültür ve Turizm Bakanlığı senaryodan eşcinsel karakterin çıkarılmasını da içeren bir dizi değişiklikten sonra diziyi çekim izni verdi. Fakat RTÜK, Netflix yetkilileri ile bir toplantı talep etti. Yapılan toplantıdan sonra Netflix diziyi iptal etme kararı aldı.⁸

Her ne kadar çevrim içi yayın yapan şirketler, Bakanlık ve RTÜK arasında işlemiş

⁶ <http://platform24.org/yazarlar/2915/rtuk-interneti-kontrol-edebilir-mi>

⁷ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53354391>

⁸ <https://fasikul.altiyazi.net/pano/bakanlik-ve-rtukten-sansur-netflihten-iptal-karari/>

olan süreci şeffaf olarak göremesek de, yasal olarak ön denetime, yani yapımların yayınlanmadan önce içeriklerine müdahale etme yetkisine kağıt üstünde sahip olmayan RTÜK'ün, artık henüz çekilmemiş senaryolara ya da yayınlanmamış yapımlara müdahale edebildiğini gördük.

Örneklerde de görüldüğü gibi homofobi, ya da resmi söylemle "genek ahlak ve milli değerler," geçtiğimiz senelerde olduğu gibi sansürün en önemli gerekçelerinden biri olarak karşımıza çıktı. RTÜK Başkan Yardımcısı İbrahim Uslu'nun Netflix'in Türkiye yapımı dizisi *Hakan: Muhafız*'da yer alan iki kadının öpüşme sahnesiyle ilgili "diziyi RTÜK bile kontrol amaçlı izlememiş" şeklindeki bir tweete "izledik=" diye cevap atarak sansür sinyali vermesi, TRT 2'nin yayınladığı *Yeşil Rehber (Green Book)* filminde bir karakterin eşcinsel olduğu için polis şiddetine maruz kaldığını öğrendiğimiz bölümün çıkarılarak filmin sansürlenmesi gibi örnekler, devlet kurum ve temsilcilerinin homofobik kampanyalara ve sansüre destek ve onayak olduklarını gösteriyor.

Yine aynı aktörlerin cinselliğe, erotizme veya bunlarla ilişkilendirdiği her türlü ifadeye karşı belli bir değerler sistemini ve otosansür ile sansürü dayatmayı doğal bir görev olarak benimsediklerini ve yetkilerini bu doğrultuda kullanmaktan çekinmediklerini gördük. Mesela, TRT 2 yayınladığı *Bron/ Broen (Köprü)* adlı dizide geçen "Seks yaptığımıza göre..." diye başlayan cümleyi Türkçe'ye "Birlikte uyuduğumuza göre..." diye çevirdi. RTÜK şarkıcı İrem Derici'nin YouTube'da yayınlanan klibine müstehcenlik uyarısı verdi. RTÜK ayrıca Kafa Radyo'da yayınlanan bir programda "Evde kendi patates çipsimi yaptım, yanında bira iyi gider" ifadesi nedeniyle programa 3 kez yayın durdurma cezası verdi.

Yeni yönetmelik ile beraber RTÜK'ün uygun görmeyip lisans ya da yetki belgesi vermediği internet mecralarının yayınları RTÜK'ün başvurusu ve BTK kararıyla engellenebiliyor. Örnek olarak gazeteci Can Dündar'ın yayın yönetmenliğini yaptığı Özgürüz Radyo'nun ozguruz20.org sitesi RTÜK tarafından "kaçak yayın" yaptığı gerekçesiyle mahkemeye taşındı ve BTK tarafından 21. kez engellendi.

Muhelif seslerin ifade alanı bulabileceği nadir kanallardan biri haline gelen internet yayıncılığı yasal, -fakat hukuka aykırı- uygulamaların yanı sıra, bazen de herhangi bir yasal yöntemle bile başvurulmadan kısıtlanabiliyor. Mesela, KHK ile mesleklerinden ihraç edilenlerin kurduğu ve onların hikâyelerine yer veren YouTube kanalı KHK TV'ye Türkiye'den erişim herhangi bir mahkeme

kararı olmaksızın engellendi.

Yıl boyunca televizyon yayıncılığında da RTÜK'ün iktidara yakın olmayan, eleştirel yorum ve haberler yayınlayan program ve kanallara orantısız cezalar verdiğine şahit olduk. Verilen program durdurma, ekran karartma, idari ceza ve para cezalarının sebebi çoğunlukla hükümetin Suriye politikasının, koronavirüs ile ilgili işletilen sürecin ve ekonomiye dair gidişat ile uygulamalarının eleştirilmesiydi. Bu yayınlara verilen cezalar çoğunlukla "halkı kin ve düşmanlığa tahrik," "gerçeklik ve doğruluk ilkelerini ihlâl," "toplumun milli ve manevi değerlerine saygısızlık," "devletin varlık ve bölünmez bütünlüğüne aykırı yayın yapma" gibi gerekçelere dayandırıldı.

RTÜK ayrıca benzer gerekçelerle tarihinde ilk kez ekran karartma cezası uygulayarak TELE 1'in yayınlarını beş gün boyunca durdurdu, Halk TV için de aynı cezayı verdi, fakat kararın yürütmesi durduruldu.

Sonuç olarak televizyonlarda yayınlanan programlarda 2020'nin önemli gündemlerinden olan koronavirüs pandemisi ve askeri harekâtlara dair eleştirel bilgi ve tartışmaların yapılamadığını, yayınların kesildiğini, kanallara ağır cezalar verildiğini, kişilere bu programlarda sarf ettikleri sözler nedeniyle çeşitli davalar açıldığını gördük.

Diyarbakır ve Bölge

Özkan Küçük

Diyarbakır ve diğer Kürt şehirlerinde yaşanan sansür vakalarında ilk sırayı Mardin, Van, Hakkâri, Şanlıurfa, Batman ve Diyarbakır Valilikleri'nin neredeyse kesintisiz şekilde ilan ettiği eylem ve etkinlik yasakları aldı.

15 günlük veya bir aylık periyotlarla, bittiği gün yeniden ilan edilen bu yasaklarla bölgede üstü örtülü bir OHAL yaşatıldı.

Türkiye'de koronavirüs tedbirlerinin ilan edildiği mart ayına kadar yasaklar başka sebeplere dayandırılırken, bu tarihten itibaren istisnasız bir şekilde koronavirüs tedbirleri yasaklara gerekçe gösterildi. Alınan tedbirlerle hem toplumsal itirazların önü alındı hem de sivil toplumun ifade ve etkinlik olanakları kısıtlandı.

Kayımların keyfi uygulamaları da gündemdeki yerini korudu. Önceki yıllarda kayımların kültürel ortamı dizayn etme çabaları, yerel seçimlerle kısa bir kesintiye uğramış olsa da yeniden yapılan görevden alma ve kayyım atamalarıyla neredeyse 'aksamadan' devam etti.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne kayyım olarak atanan dönemin valisi Hasan Basri Güzeloğlu sekiz tiyatro ve müzik sanatçısını 'ihtiyaç olmadığı' gerekçesiyle işten çıkardı. Belediye'nin Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'ndaki işlerinden çıkarılanlar arasında, 5 Haziran 2015'te Diyarbakır İstasyon meydanında yapılan HDP seçim mitinginde IŞİD'in bombalı saldırısı sonucu iki bacağını kaybeden sinemacı Lisa Çalan da vardı.

Daha önce Batman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'ne bir erkeği atayan Batman kayyımı da 2017'de şüpheli bir yangınla tahrip olan ve yıkılan Yılmaz Güney Sineması'nın boş duran arsasına süs havuzu yaptırılmasına karar verdi. Oysa seçimle gelen belediye meclisi, salonu yeniden inşa etme kararı almıştı. Siirt Belediyesi'ne kayyım olarak atanan Vali Ali Fuat Atik'in ilk icraatlarından biri Celadet Ali Bedirhan kütüphanesini yıktırma oldu.

Van kayyımı ise Çaldıran ilçesine bağlı mahalle isimlerinin yer aldığı Türkçe ve Kürtçe yön tabelalarını yenilenme bahanesiyle sökerek yerlerine sadece Türkçelerinin yerleştirilmesi ile gündeme geldi. Kars Belediyesi'ne kayyım olarak atanan Vali Türker Öksüz, Belediye Meclisi'ni feshettikten sonra, Twitter hesabından HDP'li yönetimin çalışmalarını ve belediyenin Kürtçe hesabını sildi.

Bölgede, sanatçı, yazar ve gazetecilerin sıkça gözaltına alındığı bir yıl yaşandı.

Müziyen Yılmaz Çelik, Dersim'de çıktığı konser sonrasında evine yapılan polis baskınıyla gözaltına alındı.

Bölgedeki baskı ortamında vali ve kaymakamlar çeşitli sıra dışı uygulamalar da sergileyerek 'görevlerini' pankartlardaki kelimelere veya sanatsal etkinliklerin içeriklerine müdahale etmeye vardırırdı. İşte onlardan iki ilginç örnek: Amed Emek ve Demokrasi Platformu'nun Diyarbakır'da düzenlediği 'toplumsal barış mitingi'ne katılmak üzere KESK üyelerince taşınan bir pankart, polis müdahalesiyle karşılaştı. Pankart ancak üzerinde yer alan "savaş" kelimesi kesilerek alana sokulabildi.

Ocak 2020'de Doğubayazıt Belediyesi tarafından organize edilen müzik ve tiyatro gösterisi, programda yer alacağı bildirilen sanatçılar gerekçe gösterilerek kaymakamlık tarafından engellendi. Daha önce de etkinliklere katılmak için Doğubayazıt'a gelen sanatçıların sistematik bir şekilde gözaltına alındığı ortaya çıktı.

Şanlıurfa valisi ise daha önce İstanbul'da Gaziosmanpaşa Kaymakamı tarafından yasaklanan *Bêrû* isimli Kürtçe oyunun Urfa'da planlanan gösterisini yasaklayarak bu uygulamalara 'katkısını' sundu.

Diyarbakır'da, Demokratik Toplum Kongresi'ne (DTK) ve kadın hakları için çalışmalar yapan Rosa Kadın Derneği'ne yapılan baskınlar geçtiğimiz yılın önemli vakaları arasındaydı.

DTK ile ilişkili davalarda Evrensel Gazetesi yazarı Yusuf Karataş'a on yıl altı ay, gazeteci Ayşegül Doğan'a ise altı yıl üç ay hapis cezası verildi. Gazeteci Hakkı Boltan'ın ise yedi buçuk yıldan on beş yıla kadar hapsi istendi.

Bölgede özellikle Kürt basını üzerindeki baskıların, gözaltı ve tutuklamaların arttığı bir yıl daha yaşadık. Helikopterden atılan vatandaşların haberini yapan Mezopotamya Ajansı muhabirlerinin tutuklanması ve ajansın Van bürosunun baskınlara uğraması, Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne kayyım atanmasının ardından başlayan eylemlerde haber takibi yaparken beş gazetecinin gözaltına alınıp haklarında 'kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama' gerekçesiyle iddianame hazırlanması, bölgede gazetecilik yapmanın koşullarını özetleyen olaylar oldu.

Bölgedeki gazeteciler haklarında verilen gözaltı ve mahkeme kararlarının dışında başka tehditlerle karşı karşıya kaldı. Diyarbakır'da bir evde çıkan yangının haberini yapmaya giden gazetecilerin haber takibi yaparken evin sahipleri tarafından saldırıya uğraması bu vakalardan biriydi. Halkların

Demokratik Partisi (HDP) Diyarbakır İl Örgütü binası önünde bir yılı aşkın süredir bekleyen gruptan bir kişi ise 16 Aralık 2020'de parti binasına girip çıkan gazetecilerin üzerine yürüdü. Bu saldırıların sonucu tabii ki de cezasızlık oldu.

Gazetecilerin hakaret ve saldırı girişimine maruz bırakılmasının iktidara yakın yayın organlarında 'karşılıklı gerginlik' şeklinde haber yapılması ise gazetecilik adına üzücü bir vaka olarak kayıtlarımızda yerini aldı.

Diyarbakır'da ve diğer Kürt şehirlerinde pandeminin de 'katkısıyla' baskıların daha da umut kırıcı bir hal aldığı bir yılı geride bıraktık. Ancak kentlerinin plaka kodu olan 21'e bir çeşit kutsallık atfeden Diyarbakırlılar 2021 yılına hayli umutlu girdi.

Hukukçu Yorumu

Av. Figen A. Çalığışu

Baskı ile pandemi yarıştı...

2019'u kapatırken sansür ve otosansür raporuna şöyle yazmışım:

"2019 böyle geçti...

Dilerim hayat, kural ve kurumlarıyla işleyen ve bunu göçertme peşindeki unsurların yargıdan ayıklandıkları gerçek bir hukuk devletini getirir."

Çok iyimser ve umutlu, bir o kadar da naif bir dilemiş.

Neden mi?

Cevabı, Susma Platformu'nun özenle oluşturulan 2020 raporu veriyor.

2020 yılı; ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü hakkı ihlalleri, sansür ve otosansür, yasaklar, baskılar, davalar ve engelleri ile 2019 yılını adeta kıskandırdı.

Bayrak yarışı gibi bıraktığı yerden yakaladı ve hızla devam etti.

Bu hızı hayatımızı kelepçeleleyen pandemi dahi kesemedi.

Kovid-19 hayatımızı tüm yönleriyle bir inme gibi kilitledi. En yakıcı yanı ise, ölümü sıradanlaştırmasıydı.

Acılar, gözyaşları, şaşkınlık ve bilinmezlikle bir deli gömleği giydirilmiş halde hayatımızı teslim alan pandemi bile bu şanssız ülkemizin baskı, tehdit ve yıldırma iklimini durduramadı.

Pandeminin elimizden kayan günlük ve geleneksel hayatımızı, alışkanlıklarımızı engellemesi yetmezmiş gibi yasaklarla, baskılarla, sansürlerle, davalarla, cezalarla daha da nefessiz kaldık.

Gene davalar açıldı, gene tutuklamalar devam etti, gene engelleme kararları çıktı, gene sanatçılar, yazarlar, müzisyenler, gazeteciler, özetle hayata değer katıp üretenler horlandı, yasaklandı, tutuklandı, ceza aldı, kısacası zulüm gördü.

Bir araya gelip örgütlendikleri platformlara ve derneklere kayıym atayıp yönetmeye olanak veren korkunç yasalar çıkarıldı.

Televizyon ekranları günlerce karartıldı, internet siteleri kapatıldı.

AİHM kararlarına yine uyulmadı. Hatta imza attığımız Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi yok sayıldı.

Ölüm başucumuzda iken, ölümle yarışan bu baskı iklimi neden hız kesmedi?

Çok korktuklarından olabilir mi acaba?

Haksız hukuksuz olan korkar, hatta haksızlığı arttıkça daha çok korkar ve

korktukça da zulmünü artırır.

Zulüm artarken bir taraftan da hiç bitmeyen "yargıda reform" soslu, boyalı, makyajlı paketler de 2020 yılında gündemden düşmedi.

Hatta paketler açıldı ama içinden gene özgürlük bir türlü çıkmadı. Anayasa'da teminat altına alınan haklar bu paketlere rağmen yok sayılmaya devam edildi...

Şimdi yeni yıla yeni bir reform paketi hazırlanıyor.

Reform paketlerinin hak ve özgürlüklerimiz için değil, zaten bizi çoktan terk etmiş insanlık âlemi için bir göz boyama girişimi olduğunu da açıkça ifade ediyorlar aslında.

Diyorlar ki yargıda reform ile amaçlanan, yatırım yapacak yabancıların hukuka güven duymasını temin etmektir.

Anlaşılan, egemen siyasi güç tam bir korku kaskasında. Acil ihtiyacı olan parasal kaynak nedeniyle hem insanlık âleminin kendini tümüyle terk etmesinden korkuyor, hem de içeride temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasından korkup baskı ve zulümle sindirmek istiyor.

Bu yaman hem de çok yaman bir çelişki değil mi?

Çelişki kaskasında kıvranıyorlar ama anayasal temel hak ve özgürlükleri de tehdit olarak görüyorlar.

Nitekim bu gerçek, bir RTÜK kararı ile ortaya çıktı.

RTÜK'ün, ekranlarını kararttığı Halk TV'nin açtığı davada verdiği savunma tam da bu gerçeği, bu korku gerçeğini tüm çıplaklığı ile önümüze serdi.

Cezanın iptal edilmesi istemiyle açılan davada RTÜK'ün savunmasında, medyanın iktidarı devirebilecek güçte olduğu ifade edilerek,

"Medya iktidarın yıkılmasına sebep olabilecek, ekonomik kararlara hükmedebilecek, daha açık ifade ile istediğini başa getirebilecek, istediğini alaşağı edebilecek derecede önem arz ettiği bir durumda, her program konusunun medya kanalı ile istediğini söyleme özgürlüğünden bahsetmek asla mümkün olmayacaktır" dendi.

Medya iktidarı değiştirebilir bu nedenle susturulmalıdır. Nokta...

İktidarı kaybetme korkusu ile ekran karartılır, yayın engellenir, içerik çıkarılır, kapatma kararı verilir, faaliyete izin verilmez, sansür getirilir, gizlilik kararı alınır, yetmedi gözaltı kararı verilir, tutuklanır, malına el konulur, ceza verilir, kayyım atanır, terör örgütü üyesi denir, propagandacı denir ve en sonunda düşünce darbe suçuna bile kelepçelenebilir.

Ya iktidarları demokratik bir şekilde yıkılırsa...

Ya koltuklar makamlar son bulursa...

Ya arkasından bir de hukuk ile yüzleşme gelir ise...

Korkulan, çok korkulan bu kâbus...

İktidarlar için, koltuklar için haklar özgürlükler feda edilmiş çok mu?

Korku çıkmazında, pandemi kısıcında 2020 yılına veda ettik.

2021 yılının sonunda, insan olma erdeminden vazgeçmeyenlerin inançları, umutları, kararlılıkları ve dayanışması ile devam edecek mücadele yürüyüşünü konuşmak üzere buluşmak dileği ile...

Sansür Vakaları

ARALIK 2019

Grup Yorum'un çalışmalarını sürdürdüğü İdil Kültür Merkezi'ne yapılan polis baskınında müzisyenler Bergün Varan, Sultan Gökçek ve Tuğçe Tayyar gözaltına alındı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tahir Elçi'nin öldürülmesinin 4. yılı dolayısıyla Hasan Paşa Hanı'nda düzenlenecek *Bariş ve Özgürlük Fotoğraf Sergisi*'ne "müşteri yoğunluğu" gerekçesiyle izin vermedi.

'Ben Fero' takma adlı rapçi Ferhat Yılmaz hakkında "şarkı ve kliplerinde gençlere kötü örnek olduğu" gerekçesiyle soruşturma başlatıldı.

Yeni internet yasası kapsamında "internet radyo ve televizyon yayınlarını düzenleme ve denetleme" görevini üstlenen RTÜK, isteğe bağlı yayıncılık alanında lisanslama çalışmalarına başladıklarını açıkladı.

Kablo TV, Tivibu, Turkcell TV+ gibi platformlardan abonelikle izleyicilere ulaşan Sinema TV'de yayınlanan *İngiliz Hasta* filmindeki sevişme sahneleri RTÜK kuralları gerekçe gösterilerek kesildi.

Ankara Birlik Tiyatrosu'nun *Aman Başkan Duymasın* adlı oyununun Malatya Kültür ve Kongre Sarayı Kemal Sunal Salonu'nda sahnelenmesi tadilat gerekçesiyle engellendi.

Grup Yorum'un Yıldız Kenter Tiyatrosu'nda vereceği konser kaymakamlık tarafından yasaklandı.

Gazeteci Hacı Yusuf Topaloğlu gizli bir tanığın ifadesi delil kabul edilerek "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla tutuklandı.

Antakya Mor Dayanışma Kadın Derneği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nce "izinsiz eğitim verdiği" gerekçesiyle mühürlendi.

Müzisyen Yılmaz Çelik, Dersim'de çıktığı konser sonrasında evine yapılan polis baskısıyla gözaltına alındı.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun düzenlediği, Şilili kadınların danslı protestosu Las Tesis'i yapmak için toplanan kadınlara polis, "tecavüzcü sensin, öldüren sensin, polisler, hâkimler, devlet ve başkan" şeklindeki sloganların suç olduğu gerekçesiyle müdahale etti.

Van Kitap Fuarı'nda verilmesi planlanan stand Avesta Yayınları'na haber verilmeden küçültüldüğü için yayınevi fuara katılmayacağını duyurdu.

Aman Başkan Duymasın oyununun Malatya Halk Eğitim Merkezi Salonu'nda sahnelenmesi talebi Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Komisyonu tarafından oyundaki argo sözcükler nedeniyle reddedildi.

Ankara Kadın Platformu'nun Kızılay Güvenpark'ta gerçekleştirmek istediği, 'Las Tesis' protestosu polis tarafından engellendi, 10 kişi gözaltına alındı.

İzmir Aliağa 1 No'lu Kadın Cezaevi yönetimi, tutuklu ressam Aynur Epli'nin başka bir cezaevine göndermek istediği resimleri müstehcen oldukları gerekçesiyle göndermedi.

Kürt siyasetçi ve yazar Mahmut Alınak'ın Cizre'de sokağa çıkma yasağı sırasında yaşananları anlattığı *Mehmet Tunç ve Bêkes* adlı kitabı yasaklanarak toplatıldı.

İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği, Üsküdar Belediyesi Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezi'nde açılacak olan *Şehrin İnsan Halleri* sergisini, merkez yöneticilerinin hangi fotoğrafların sergileneceğine müdahale etmek istemesi sebebiyle iptal ettiğini açıkladı.

İzmir'de 'Las Tesis' eylemi sonrasında 9 kişi gözaltına alınarak haklarında, "Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama" ve "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlarından soruşturma başlatıldı.

Edirne F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'a, kendi röportajının yer aldığı Evrensel Gazetesi "devlet karşıtlığını arttırdığı" gerekçesiyle verilmedi.

Müziyen Erhan Gülerüz'ün konseri sırasında Diyanet'i cuma hutbesinde Atatürk'e yer vermemesi nedeniyle eleştirdiği konuşmasında "halkın bir kesimini alenen aşağılamak" suçunu işlediği iddiasıyla hapsi istendi.

BİK, Cumhuriyet Gazetesi'ne yazar Işıl Özgentürk'ün bir yazısında "Barış Pınarı Operasyonuna karşı çıkmış olması" nedeniyle 17 gün ilan ve reklam akışını durdurma cezası verdi.

Şanlıurfa'da her türlü eylem ve etkinlik valilik tarafından 30 gün süreyle yasaklandı.

Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası'nın Ankara'da yapmak istediği basın açıklaması, metinde "kayyum" ifadesi geçtiği için polis tarafından engellendi.

Gezi Parkı eylemlerine ilişkin 784 gündür tutuklu bulunan iş insanı ve Anadolu Kültür Yönetim Kurulu Başkanı Osman Kavala, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkında verdiği ihlâl kararına rağmen çıktığı duruşmada tahliye edilmedi.

T24'ün "Cumhuriyet'in 'Haberimize yasak' haberine de yasak geldi!" haberine de erişim engeli getirildi. 22 Şubat 2018'de Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkan "İhale Partisi" başlıklı haber engellenmişti.

Amed Emek ve Demokrasi Platformu'nun Diyarbakır'da düzenlediği "Toplumsal barış ve insanca yaşam için demokrasiyi inşa edelim" mitingi için hazırlanan pankarttaki "savaş" kelimesi, polislerin bu kelimenin yasak olduğunu söylemesiyle kesilerek alana sokuldu.

Müziyen Ferhat Tunç hakkında "Türkiye'nin Kuzey ve Doğu Suriye'ye yönelik askeri operasyonuna tepki gösterdiği" paylaşımlar gerekçe gösterilerek soruşturma başlatıldı.

Yeni Yaşam Gazetesi dağıtımıcısı Necmettin Tosun hakkında, gazetede yer alan "Türkiye'nin Kuzey ve Doğu Suriye'ye yönelik operasyonuna dair haberlerde Türkiye'yi itibarsızlaştırılarak örgüt propagandası yaptığı" iddia edilerek dava açıldı.

Karikatürist Nuri Kurtcebe hakkında sosyal medyada yaptığı bir paylaşım nedeniyle "kamu görevlisine hakaret" suçlamasıyla dava açıldı.

KCK kapsamında yargılanan ve İsveç'te bulunan yayıncı ve yazar Ragıp Zarakolu'nun mal varlığına kısmen el konulmasına karar verildi.

Sözcü Gazetesi'nin yazar ve yöneticilerinin yargılandığı davada "örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme" suçundan hapis cezası verildi.

Cumhuriyet Gazetesi yazarı Zülal Kalkandelen, hakkında yakalama kararı olduğu gerekçesiyle havalimanında gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldı.

Hakkâri'de her türlü eylem ve etkinlik "milli güvenlik", "kamu düzeni" gibi gerekçelerle 15 gün süreyle yasaklandı.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu; *Kin Kanatlılar*, *İçim Dışım Gökkuşağı* ve *Burcu ve Berk / Cinsellik – Cinselliği Keşfediyoruz* kitaplarını, "küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna" karar verdi.

Antalya Kadın Platformu üyesi yaklaşık 100 kadının 'Las Tesis' eylemi polis tarafından engellendi.

Elazığ'da Evrensel Gazetesi ve "Almanak 2019" ekini dağıtanlara GBT kontrolü yapan polis, "Şikâyet var, çevreyi rahatsız ediyorsunuz" diyerek para cezası yazdı.

İstanbul Havalimanı'nın engelli dostu olduğuna dair yazı yazması istenen Habertürk yazarı Sinem Kaymakçı'nın köşesi, bu talebi kabul etmeyince kaldırıldı.

Ocak 2020

Ayder Kar Festivali'nde yer alması planlanan müzisyen Selçuk Balcı, Gezi eylemlerine katılmış olmasından dolayı valiliğin baskısıyla programdan çıkarıldı.

Müzisyen Yılmaz Çelik'in İbrahim Kaypakkaya ve Mahir Çayan ile ilgili sosyal medya paylaşımları ve *Ali Haydar Ölmez* türküsünü seslendirmesi delil gösterilerek hakkında "örgüt üyesi olma" ve "örgüt propagandası yapmak" suçlarından iddianame hazırlandı.

Gazeteci Mehmet Erol hakkında kendi ve DBP'nin sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlarda "terör örgüt propagandası" yaptığı gerekçesiyle dava açıldı.

Devlet Tiyatroları'nda operadan 57, tiyatrodan en az 90 çalışanın sözleşmeleri "güvenlik soruşturması" nedeniyle yenilenmedi.

T.C Devlet Demiryolları'na bağlı Yüksek Hızlı Tren'in internet bağlantısı üzerinden soL, Birgün, Cumhuriyet ve Sözcü gibi haber sitelerine erişimin engellendiği ortaya çıktı.

Tutuklu Grup Yorum üyelerinin serbest bırakılması, haklarında çıkarılan yakalama kararlarının kaldırılması, konser yasaklarının son bulması için 201 gündür açlık grevinde olan Grup Yorum üyesi İbrahim Gökçek ölüm orucuna başladı.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kayyımı Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'ndaki 8 müzik ve tiyatro sanatçısının işine "ihtiyaç olmadığı" gerekçesiyle son verdi.

Özgürlükçü Demokrasi Gazetesi'ni dağıtırken tutuklanan gazeteci Barış Polat'a "örgüt üyesi olmak" suçlamasıyla, sosyal medya beğenileri delil gösterilerek 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

Yeni Yaşam Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Osman Akın'a "Afrinli

tutuklulara zulüm" başlıklı haber nedeniyle "devletin askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşağılama" suçundan hapis cezası verildi.

Van Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyımın basın danışmanı çok sayıda gazetecinin ücretsiz ulaşım kartını "herhangi bir gazeteci derneğine üye olmadıkları" gerekçesiyle iptal etti.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları bünyesinde çalışan 48 oyuncu ve teknik personelin iş sözleşmeleri yenilenmedi, 7 personel de işten çıkarıldı.

Hakkâri'de 4 aydır devam eden eylem ve etkinlik yasağı 15 gün daha uzatıldı.

Yazar Ergün Poyraz'ın *Ülkerler – Dost mu Düşman mı* kitabının, Ülker markasının ürünlerinin halk sağlığını tehdit ettiğine dair bölümleri Murat Ülker'in isteğiyle, 'kişilik haklarına saldırı' iddiasıyla mahkeme tarafından yasaklandı.

Mardin Valiliği; Mardin, Diyarbakır ve Van Belediyeleri'ne kayyım atanmasına tepki için yapılmak istenen gösterilere karşı kentteki eylem ve etkinlikleri 30 gün süreyle yasakladı.

Selahattin Demirtaş ve Sakine Cansız'ın kitaplarının, İBB'ye ait İstanbul Kitapçısı'nda satılmasına gelen tepkiler üzerine Cansız'ın kitabının satışı tamamen durduruldu; Demirtaş'ın kitaplarının satışı ise PTT'nin alışveriş sitesinden kaldırıldı.

Wikipedia 2 yılı aşan bir aranın ardından Türkiye'den erişime açıldı.

Azadiya Welat Gazetesi'nin eski Sorumlu Yazı İşleri Müdürü İsmail Çoban'a "örgüt üyesi olmak" suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

BİK, Evrensel Gazetesi'ne okurların bayilerden toplu gazete alması ve cezaevine götürmesi nedeniyle ilan ve reklam kesme cezası verdi.

Dersim'de hâlâ haber alınamayan Gülistan Doku ve Pertek'teki cinsel

istismara ilişkin düzenlenecek miting öncesi, Tunceli Valiliği 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti.

Elazığ 1 No'lu Cezaevi'nde mahkûmlara "güvenlik gerekçesi" ile keyfi kitap sınırlamaları getirildiği ve yazılan şiirler dolayısıyla disiplin suçu verildiği ortaya çıktı.

İbrahim Gökçek'ten sonra Grup Yorum üyesi Helin Bölek de ölüm orucuna başladı.

Doğubayazıt Belediyesi tarafından organize edilen müzik ve tiyatro gösterisi, sanatçı Ruken Yılmaz'ın, Van Tiyatro Mencil oyuncularından beş tiyatrocunun ve Batman Bahar Kültür Merkezi'nden sanatçı Şêrzat'ın programda yer alması gerekçe gösterilerek kaymakamlıkça engellendi.

Grup Munzur üyelerine Newroz kutlamalarında söyledikleri *Zindana Diyarbekir* ve *Serhildan Jiyane* şarkılarından dolayı örgüt propagandası yaptıkları iddiasıyla 10 ay hapis cezası verildi.

Yazar Gülşen İşeri örgüt propagandası yaptığı iddiasıyla, *Metropol Sürgünleri* ile *Ateşin ve Sürgünün Gölgesinde Kentsel Dönüşüm* kitapları gerekçe gösterilerek gözaltına alındı.

CNN Türk'te Ahmet Hakan'ın sunduğu *Tarafsız Bölge* programında çıkan tartışma sırasında, Hakan eski CHP'li vekil Gökhan Günaydın'ı konuşması devam ederken yayından aldırıldı.

Özgür Gelecek İçin Yeni Demokrasi Gazetesi'nin 49. sayısı hakkında, gazetede yer alan haber ve yazılarda "PKK/KCK ve TKP/ML örgütlerinin propagandası" yapıldığı iddiasıyla yasaklama ve toplatma kararı verildi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı aralarında Evrensel, BirGün ve Cumhuriyet Gazetesi çalışanlarının da bulunduğu yüzlerce gazetecinin sarı basın kartını iptal etti.

RTÜK, Elazığ depreminin ardından "toplumu provoke etme amaçlı yayınlar" yaptıkları için bazı medya hizmet sağlayıcıları hakkında inceleme başlattı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Elazığ depreminden sonra sosyal medyada yapılan bazı paylaşımlara yönelik soruşturma başlattı.

HDP Milletvekili Filiz Kerestecioğlu'nun Parlamento Dergisi'ne yazdığı yazıdaki HDP'li seçilmişlerin karşılaştığı hukuksuzlukları konu ettiği bölümler çıkarılarak sansürlendi.

Siyasetçi Gültan Kışanak, tutuklu bulunduğu Kocaeli 1 No'lu F Tipi Cezaevi'nde kitap yasağı uygulamasının sürdüğünü duyurdu.

Van Hapishanesi'nde Yeni Demokrasi, Yeni Yaşam, Yeni Asya ve BirGün gazeteleri ile Partizan, Yürüyüş ve Halk Okulu dergileri gibi birçok yayının yasaklandığı öğrenildi.

Anadolu Üniversitesi Edebiyat Kulübü'nün, daha önce defalarca engellenen *Taranta Babu* oyununu Eskişehir'de sahneleyecek olan tiyatrocu Cansu Fırıncı ile yapacağı söyleşi üniversite yönetimince engellendi.

Şubat 2020

Ersan Pekin'in *Bu Kadınlar Yedi Bitirdi Beni* isimli kitabının dükkân ile camekânlarda teşhiri ve satışı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu kararı ile yasaklandı.

Show TV, Yeşilçam'ın kült filmlerinden *Neşeli Günler*'deki "İçişleri Bakanı arkadaşımıdır, bir telefonla çıkardım" ifadesini kesip bir sahnedeki İlerici Gençlik Derneği yazılmasını da blurladı.

CNN Türk'ün Sabiha Gökçen'de pistten çıkan uçakla ilgili yayınına katılan emekli savaş pilotu Bahadır Altan kaza ile ilgili eleştiri yaparken yayından alındı.

Kürt yazar ve siyasetçi Fuad Önen, Roboski katliamı ve Barış Pınarı Operasyonu'yla ilgili sosyal medya paylaşımlarında "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla tutuklama talebiyle sevk edildi, adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

Gezi Davası'nda savcılık; aydın, sanatçı ve aktivistler hakkında 20 yıldan müebbetle varan ağır cezalar istedi, Osman Kavala'nın tutukluluk halinin de devamına karar verildi.

Van'da 1176 gündür "milli güvenliğin sağlanması", "kamu düzeni ve güvenliğinin korunması" gibi gerekçelerle devam eden eylem ve etkinlik yasakları tekrar uzatıldı.

TBMM Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu'nun Diyarbakır Cezaevi üzerine hazırladığı raporda Elif Şafak'ın *Mahrem* kitabı ile Gülstan Kışanak'ın *Kürt Siyasetinin Mor Rengi* kitaplarının yasaklı olduğu, televizyon yayınlarının da izlenemediği belirtildi.

Evrensel Gazetesi'ne, Mezopotamya Haber Ajansı imzası taşıyan "Basın İlan Kurumu Kürtçe yayımcılığı bitirdi" başlıklı habere yer verdiği için 10 gün ilan kesme cezası verildi.

İzmir Valiliği tarafından Urla Belediye Başkanlığı'na atanan kayyım, Urla Fotoğraf Sanat Evi'ni kapattı.

Ermeni devrimci Armenak Bakırcıyan'ın (Orhan Bakır) hayatının anlatıldığı *Alnında Kılıç Yarası: Armenak* belgeselinin İstanbul'daki ve Ankara'daki gösterimleri kaymakamlıklar tarafından yasaklandı.

Grup Yorum'un internet üzerinden yapacağı konser Beyoğlu Kaymakamlığı'nca yasaklandı.

Leman Dergisi'nin "Berat Albayrak'ın Kanal İstanbul güzergâhında arazisi olduğu ortaya çıktı" başlıklı kapağına ve kapakla ilgili yapılan haberlere erişim yasağı getirildi.

Tiyatro Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürü Mustafa Demirkanlı, "Cumhurbaşkanı'na hakaret ve Devletin Kurum ve Organlarını Aşağılama" yönünde bir ihbar üzerine gözaltına alındı. Gezi ile ilgili paylaşımlarına dair ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

Adana'daki DEM Müzik Merkezi'ne polislerce düzenlenen baskında çalışanlar İlyas Arzu ve Jiyan Savcı gözaltına alındı.

İki Gözüm Ahmet filminin gösterimleri Ahmet Kaya'nın ailesinin itirazı sonucu mahkemenin verdiği "ihtiyati tedbir" kararıyla engellendi.

Kürt siyasetçi, yazar ve avukat Mahmut Alınak "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla tutuklandı.

Grup Gündoğarken'in *Nereden Nereye* isimli, Türkiye'de yaşananlara politik bir tepki gösteren şarkısı YouTube'daki en büyük Türkçe klip kanalı netd tarafından yayınlanmadı.

Gezi davasının son duruşmasında Osman Kavala'nın da aralarında bulunduğu 9 sanık hakkında beraat kararı verildikten saatler sonra Kavala hakkında yeni bir gözaltı kararı çıkarıldı.

A. Yasemin Eren'in *Güç Mevsimi* kitabının Samsun'daki billboard reklamları, kitabın kapağındaki kadın bedeninin açık olduğu ve ancak kapanması şartıyla asılabileceği söylenerek engellendi.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın Kanal İstanbul güzergâhından arazi aldığına yönelik haberlere getirilen erişim engeline dair haberlere de erişim engeli getirildi.

TV 8'de yayınlanan *O Ses Türkiye* adlı ses yarışması programına katılan Hayri Kasaç, programda Kürtçe şarkı okumasına izin verilmediğini; Kürtçe bir ninni okuduktan sonra ayrımcılığa uğradığını söyledi.

İBB'nin, Ya Kanal Ya İstanbul Koordinasyonu'nun yapmayı planladığı Kanal İstanbul forumu ve Bandista konseri için verdiği izni geri çekmesi sonucu polis etkinliğinin yapılmasına engel oldu.

Bursa'da yapılması planlanan Grup Yorum Bursa Halk Korosu dinletisi ve "aynı konudaki" etkinliklerin yapılması valilik kararıyla yasaklandı.

Oyuncu Berna Laçın hakkında, Elazığ ve Malatya depremleri sonrası Twitter hesabından deprem vergilerinin nereye gittiğini sorduğu paylaşımlar nedeniyle soruşturma açıldı ve linç kampanyası başlatıldı.

Berna Laçın'ın oynadığı *Hayal Satıcısı* oyunu Samsun Atakum Büyükşehir Belediyesi Sanat Merkezi'nin ve Doğa Koleji'nin salon vermekten vazgeçmesi sonucu gösterilemedi.

Türkiye destekli Özgür Suriye Ordusu Hayat Tahrir el Şam'ın İdlib'de tahrip edilen araç ve zırhlılarının fotoğraf ve videolarının yayınlanması yasaklandı. Bu video ve fotoğrafları yayınlayan 52 kullanıcı ve siteye erişim yasağı getirildi.

Sokaktaki billboardlara asılan Devrim Erbil'in tablolarının röprodüksiyonlarından birinin üzerine spreyle boyayla ay, yıldız ve bu ay yıldız ile boynundan asılmış bir adam figürü ekleyen 6 kişi hakkında "Türk bayrağını alenen aşağılamak" suçundan işlem yapıldı.

Mehmet Ađar'ın oğlu AKP Elaziđ Milletvekili Tolga Ađar'ın cinsel saldırısına uğradığı ve intihar ettiği iddia edilen Kırgızistanlı gazeteci Yeldana Kaharman için Ekşi Sözlük'te açılan başlığa erişim engeli getirdi.

Açlık grevindeki Grup Yorum üyelerine uygulanan yasaklara karşı İzmir'deki yerel sanatçıların organize ettiği konser valilik tarafından yasaklandı.

Jinnews'in internet sitesi Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından dokuzuncu kez engellendi.

Kanun Hükümünde Kararname (KHK) ile mesleklerinden ihraç edilenler tarafından kurulan YouTube kanalı KHK TV'ye Türkiye'den erişim herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın engellendi.

Suriye'nin İdlib kentinde düzenlenen hava saldırısında Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu 33 askerin hayatını kaybetmesi üzerine başta Twitter olmak üzere birçok sosyal medya platformuna erişim kısıtlaması getirildi.

NTV, İdlib'de 33 askerin hayatını kaybetmesinin ardından Türkiye'den "Türkiye Avrupa sınırında mültecilerin geçişini durdurmayacak" açıklaması yapıldığı için Kapıkule sınır kapısına gelen bir mültecinin "Bizi otobüsler bedavaya getirdi. Sınır kapısında diyorlar ki, kapı kapalı ama denizden geçebilirsiniz." dediği videoyu sosyal medya hesabından kaldırdı.

HDP'nin Adana'da yapmak istediği 8 Mart etkinliği Türkiye'de pozitif vaka bulgusuna rastlanmadığı iddia edilen koronavirüs gerekçe gösterilerek kaymakamlıkça yasaklandı.

Mart 2020

HDP İlçe Örgütü ve Diyarbakır Belediyesi'nin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ile ilgili düzenlemek istediği etkinlik kaymakamlık tarafından iptal edildi.

Dokuz gazeteci Edirne Kapıkule'deki sığınmacılara dair gelişmeleri takip ederken gözaltına alındı.

İstanbul Valiliği, 'Savaşa Hayır' kampanyası yapmak da dâhil olmak üzere, Suriye'de yürütülen askeri operasyonları eleştirmeye veya bu operasyonların sonlandırılması amacıyla kamuoyu oluşturmaya yönelik her türlü eylem ve etkinliği "toplumsal barışı tehdit ettiği" gerekçesiyle yasakladı.

Odatv Haber Müdürü Barış Terkoğlu ve gazeteci Hülya Kılınç, "Libya şehidi MİT mensubunun cenaze görüntülerine Odatv ulaştı" haberi nedeniyle tutuklandı.

Köşe yazarı, senarist ve yönetmen Işıl Özgentürk, Twitter'da yaptığı paylaşımlar gerekçe gösterilerek "örgüt propagandası yaptığı" iddiasıyla yargılandığı davada beraat etti.

Adana, Aydın, Kırklareli, Trabzon ve Kilis Valilikleri "savaşa hayır" eylemlerini "provokatif olayların yaşanmaması" amacıyla yasakladığını duyurdu.

BTK, Barış Terkoğlu ile Hülya Kılınç'ın tutuklanmasına gerekçe olarak gösterilen haberin siteden kaldırılmasına rağmen Odatv internet sitesine erişim engeli getirdi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "birkaç tane askerin şehit düştüğü" açıklamasının ardından, hayatını kaybeden devlet görevlilerine ilişkin gelişmeleri haberleştiren Yeniçağ Gazetesi yazarı Murat Ağirel tutuklandı.

MİT mensupları ile ilgili yayımlanan haberlerden dolayı gözaltına alınan ve adli kontrol şartıyla serbest bırakılan Yeni Yaşam Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Aydın Keser ve Genel Yayın Yönetmeni Ferhat Çelik tutuklandı.

Oyuncu Berna Laçın'ın Ordu'da oynayacağı *Hayal Satıcısı* oyununun izni "ışık sistemindeki bir arıza" gerekçe gösterilerek valilik tarafından iptal edildi.

Khontkar ismiyle müzik yapan rapçi Onur Dinç'in 8 Mart günü yayınladığı *Sürtüğe Bak* şarkısının "kadına yönelik aşağılama ve hakaretler içerdiği" iddiasıyla Vatan Partisi suç duyurusunda bulundu.

İzmir'de "Sanata Özgürlük, Grup Yorum yaşasın istiyoruz!" sloganıyla yapılması planlanan birçok konser ve etkinlik valilik tarafından yasaklandı.

Geçen yıl, "kitabın içerisinde çocukları eşcinselliğe özendiren ve çocuk gelişimi üzerine basmakalıp fikirleri değiştiren ifade ve görsellere yer verildiği" gerekçesiyle muzır ilan edilen *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* kitabı Aile Bakanlığı'nın talebi üzerine imha edildi.

Haberimizvar.net Genel Yayın Yönetmeni İdris Özyol ve Genel Yayın Koordinatörü Ebru Küçükaydın, yaptıkları "Demre'de koronavirüsü vakası" başlıklı haberde "halkı paniğe sokmak ve yetkililerin açıklaması olmadan koronavirüsü ile ilgili haberi yayınlamak" gerekçesiyle gözaltına alındı.

Erişim engeli sürmekte olan Odatv'nin yayınlarına devam edebilmek için yeni aldığı odatv2.com adresine de erişim engeli getirildi.

Kız Çocuk Hakları Bildirgesi kitabının çevirmeni Burcu Uğuz hakkında 'müstehcen yayınların yayılmasına aracılık etmek' suçu kapsamında dava açıldı.

Newroz öncesinde Hakkâri Valiliği, "provokasyonun engellenmesi, hak ve özgürlüklerinin korunması, milli güvenlik" gibi gerekçelerle 15 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan etti.

Koronavirüsün Türkiye'ye sızdığı resmen açıklandıktan sonra, İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklamaya göre sosyal medyada koronavirüs hakkında asılsız ve provokatif paylaşım yaptığı iddia edilen 137 kişiden 24'ü gözaltına alındı.

Wikimedia Vakfı, Türkiye'nin +18 görsel barındıran bazı Wikipedia içeriklerini kaldırılmasını talep ettiğini duyurdu.

Komedyen Pınar Fidan hakkında *Tuz-Biber* adlı stand-up gösterisinde Alevi vatandaşlar hakkında kullandığı ifadeler nedeniyle Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Adana Şubesi'nin suç duyurusu sonucunda soruşturma başlatıldı.

SES Kocaeli Gazetesi'nin yöneticisi, genel yayın yönetmeni ve sorumlu yazı işleri müdürü, koronavirüsten iki kişinin ölmesi ile ilgili yaptıkları haber nedeniyle gözaltına alınıp serbest bırakıldı.

Gazeteci ve yazar Enver Aysever hakkında sosyal medyada yaptığı karikatür paylaşımı nedeniyle "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşığılama" suçundan soruşturma başlatıldı.

Odatv'nin internet sitesine yedinci kez erişim engeli getirildi.

Buket Uzuner'in *Ayin En Çıplak Günü* kitabının "8 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğu" gerekçesiyle sınırlamalara tabi olmasına karar verildi.

İçişleri Bakanlığı, son bir hafta içerisinde "terör örgütü propagandası yapan, halkı kin, nefret, korku ve paniğe sürükleyen, yalan belge yayımlayarak algı operasyonu ve provokatif koronavirüs paylaşımı yapan" 1748 hesap hakkında çalışma yapıldığı, 316 kişi hakkında işlem başlatıldığını açıkladı.

RTÜK, koronavirüs ile ilgili ifadelerde "gerçeklik ve doğruluk ilkelerini ihlâl" ettikleri gibi gerekçelerle TELE 1, Halk TV ve Habertürk'e idari yaptırım ve program durdurma cezası uyguladı.

"Örgüt üyesi olma" ve "örgüt propagandası yapma" suçlamalarıyla tutuklanan müzisyen Yılmaz Çelik, adli kontrol şartıyla tahliye edildi. Çelik'in Ali Haydar Yıldız, İbrahim Kaypakkaya ve Mahir Çayan'ı anması ve Vartinek Ağıd'ını söylemesi suç sayıldı.

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca AKP'ye yakınlığıyla bilinen Ethem Sancak'ın yeğeni Murat Sancak'ın koronavirüs testlerini temin ederek denemesini eleştirirken, TRT 1 yayını kesti.

Yeni Akit Gazetesi, pandemiden dolayı evden çıkamayan çocuklar için İstanbul Modern Müzesi'nin çağrısıyla başlatılan pencereye gökkuşuğu asma aktivitesini LGBTİ+'larla ilişkilendirerek hedef gösterdi.

Muğla İl Millî Eğitim Müdürlüğü velilere bir mesaj göndererek pencerelere gökkuşuğu resimleri asma aktivitesinin durdurulması için çağrı yaptı.

Gazeteci Nurcan Baysal'a Diyarbakır'daki koronavirüs tedbirlerine ilişkin Ahval'da yazdığı iki yazı ve cezaevinden gelen mektupları paylaştığı sosyal medya paylaşımları için "halkı kin ve düşmanlığa tahrikle tehdit" suçlaması ile soruşturma açıldı.

Mezopotamya Ajansı muhabiri Ahmet Kanbal, Van'da gazetecilik yapan Oktay Candemir, İz Gazete muhabiri Tugay Can, Bartın'da yayın yapan Halk Gazetesi ve Pusula Gazetesi'nin Sahibi Mustafa Ahmet Oktay ile Yazı İşleri Müdürü Eren Sarıkaya Bartın hakkında koronavirüs haberleri nedeniyle soruşturma başlatıldı.

Nisan 2020

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, sosyal medyada koronavirüs ile ilgili provokasyon yaptıkları gerekçesi ile 449 hesaba daha işlem yapıldığını fakat AYM kararlarının bu uğraşlarını sekteye uğrattığını söyledi.

Grup Yorum üyesi Helin Bölek ölüm orucununun 288. gününde hayatını kaybetti.

Kocaeli Valiliği koronavirüs tedbirleri kapsamında ildeki eylem ve etkinliklerin yanı sıra iş bırakma eylemlerini de 15 gün boyunca yasakladığını açıkladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın koronavirüs salgını nedeniyle canlı yayında IBAN numarası verip halktan bağış istemesini sosyal medyada eleştiren gazeteci Hakan Aygün, "halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama" ve "hakaret" iddiasıyla tutuklandı.

Aydın Büyükşehir Gazeteciler Cemiyeti Başkanı gazeteci Cem Ulucan, sosyal medya paylaşımında bir hadisi değiştirerek "..komşusu ayikken 'sarhoş' yatan bizden değildir.." dediği için hakkında "halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama" gerekçesiyle soruşturma açıldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, koronavirüs salgını nedeniyle başlattığı Milli Dayanışma Kampanyası'nı eleştiren FOX TV Ana Haber sunucusu Fatih Portakal hakkında "sosyal medyada yalan ve halkı manipüle etmeye yönelik ifadeler paylaştığı" ve "Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği" gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu.

Nabız Gazetesi'nde yayınlanan 11 Çaykur işçisinin koronavirüs olmasına dair haber nedeniyle gazetenin sahibi ve Çağdaş Gazeteciler Derneği Rize Şube Başkanı Genççağa Karafazlı hakkında soruşturma başlatıldı.

Netflix'in Türkiye yapımı *Aşk 101* dizisi, karakterlerden birinin eşcinsel olduğuna dair atılan bir tweet sonrasında sosyal medyada homofobik bir kampanyayla hedef gösterildi.

Stand-up'çi Emre Günsal; Atatürk, Mevlana, Şems Tebriz-i, Konya ve Konyalılar hakkında aşağılayıcı sözler kullandığı gerekçesiyle tutuklandı. Davaya konu olan ifadelerin geçtiği gösteri videosuna ise erişim engeli getirildi.

Twitter hesabından #ÖdemeYapmıyoruz hashtagiyle paylaşım yaparak Erdoğan'ın koronavirüs salgını nedeniyle başlattığı bağış kampanyasını eleştiren ÇHD üyesi avukat, "halkı kin ve nefrete teşvik" suçlamasıyla gözaltına alındı.

Koronavirüs nedeniyle sokağa çıkma yasağı ilan edilmesiyle sokakta başlayan izdihamı fotoğraflayan sanatçı Fadime Aygün gözaltına alınıp serbest bırakıldı.

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, *Aşk 101* dizisine istinaden, RTÜK'ün 'toplumun milli ve manevi değerlerine aykırı', 'çocuk ve gençlerin fiziksel ve ruhsal gelişimlerine olumsuz etki edebilecek' yayınlara geçit vermeyeceğini söyledi.

Rize'de yayın yapan Nabız Gazetesi'nin İmtiyaz Sahibi Genççağa Karafazlı ve editör Doğan Can Dilek hakkında koronavirüs haberleri nedeniyle altı ayrı soruşturma açıldı.

RTÜK, sunucu Fatih Portakal'ın koronavirüs gündemiyle ilgili yaptığı yorumların "halkı kin ve düşmanlığa sevk ettiği" gerekçesiyle FOX TV'ye üst limitten idari yaptırım ve 3 kez program durdurma cezası verdi.

RTÜK, TELE 1'de *Gün Başlıyor* isimli programda Can Ataklı'nın "niye herkes şehit? Yani kime şey yapıyorsan o şehit. Herkesin şehidi de kendine oluyor herkesin teröristi de kendine" şeklindeki ifadelerini "toplumun milli ve manevi değerlerine saygısızlık" olarak değerlendirilerek üst limitten idari yaptırım ve 3 kez program durdurma cezası verdi.

Kırklareli Valiliği, koronavirüs tedbirleri adı altında her türlü toplantı, gösteri ve yürüyüş için verdiği yasak kararını bir ay daha uzatarak kentte adeta OHAL ilan etti.

BTK, aralarında Independent Türkçe'nin de bulunduğu İngiltere, Suudi

Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri merkezli 18 internet sitesine erişimin engellenmesine karar verdi.

Van'da aylardır bitmeyen etkinlik yasakları "terör örgütlerinin planlarını bertaraf etmek, genel sağlığın korunması" gibi gerekçelerle 15 gün daha uzatıldı.

23 Nisan'da TBMM'de yapılan konuşmalar sırasında HDP Eş Genel Başkanı Mithat Sancar'ın konuşmaya başladığı anda ve TİP Genel Başkanı Erkan Baş'ın "Bugün Türkiye'de bir saray rejimi hâkimdir" demesiyle TRT, NTV, CNNTürk ve Habertürk iki kere canlı yayını kesti.

Twitter hesabında 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü sırasında polis tarafından kadınların saçlarından tutulup gözaltına alındığını gösteren videoyu paylaşan Gazeteci Zülal Koçer'e soruşturma açıldı.

Hakkâri'de sürekli olarak ilan edilen eylem ve etkinlik yasakları tekrar 15 gün süreyle uzatıldı.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın merkezi olarak yayınladığı bir cuma hutbesinde LGBTİ+'ları ve HIV'le yaşayanları hedef göstermesine tepki gösteren Ankara ve Diyarbakır Baroları'na Diyanet İşleri Başkanlığı'nın suç duyurusu neticesinde soruşturma açıldı.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un Kuzguncuk'taki arazisinde kaçak yapı yapması ile ilgili Cumhuriyet'te yer alan habere erişim engeli getirildi. Altun, gazeteye 250 bin liralık tazminat davası açtı.

Mayıs 2020

RTÜK, FOX TV'ye ana haber bülteni künyesinde 'FETÖ' suçlamasıyla tutuklu bulunan birinin yer alması nedeniyle, TELE 1'e *Gün Başlıyor* programının sunucusu Can Ataklı'nın sözleri nedeniyle idari para cezası verdi. Halk TV'deki *Medya Mahallesi* programına da program durdurma cezası verdi.

Netflix, RTÜK kararıyla *Designated Survivor* dizisinin 15 Temmuz darbe girişimini konu alan bölümünü Türkiye'den izlemeye kapattı.

1 Mayıs için Taksim'e çıkmak isteyen DİSK üyelerine polis saldırdı, bu esnada yirmiye yakın kişi gözaltına alındı.

Independent Türkçe, 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nde üçüncü kez BTK kararıyla engellendi.

İçişleri Bakanlığı koronavirüs ile ilgili paylaşım yapan 7 bin 127 hesabı takibe aldıklarını, 496 kullanıcı hakkında gözaltı işlemi uygulandığını, 10 kişinin ise aynı operasyon kapsamında tutuklandığını açıkladı.

Tutuklu Kürt yazar ve siyasetçi Mahmut Alınak hakkında *Mehmet Tunç ve Bêkes* kitabının gelirini Tunç ailesine bağışlaması ve Kürtçe'nin resmi dil olması için Birleşmiş Milletler'e başvurma girişimleri 'ağır suç' sayılarak müebbet hapis cezası istendi.

Konser yasakları ve baskılara karşı 323 gün boyunca ölüm orucunda olan Grup Yorum üyesi İbrahim Gökçek, olumlu temasların ardından eylemine ara vermişti. Yoğun bakımda tedavi altına alınan Gökçek hayatını kaybetti.

RTÜK, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'nun "Bir iktidar değişikliğine gidişatı görüyorum, böyle olacağını da düşünüyorum" sözü nedeniyle Halk TV'ye ceza verdi.

RTÜK, İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in yayın konuğu olduğu *Teke Tek* programında Fatih Altaylı'nın "İt ürür, kervan yürür" sözleri nedeniyle de Habertürk'e ceza verdi.

Ragıp Zarakolu'nun Evrensel Gazetesi ve Artı Gerçek haber sitesinde yayınlanan "Makus Kaderden Kaçış Yok" başlıklı köşe yazısında "Cumhurbaşkanı Erdoğan'a karşı açıkça darbe ve idam tehdidinde bulunduğu" gerekçesiyle Cumhurbaşkanı Erdoğan suç duyurusunda bulundu.

BİK, Evrensel Gazetesi'ne "Hükümet vatandaşına şehit olmayı vadeder mi?" başlıklı, hükümetin Suriye ve Libya politikalarının eleştirildiği yazı nedeniyle ilan kesme cezası verdi.

Fotoğrafçı Fırat Erez, Twitter hesabından yaptığı paylaşımlarda "dini değerleri aşağıladığı" suçlamasıyla tutuklanarak cezaevine gönderildi.

"İsimsizler Hareketi", "sosyal medyada terör örgütü DHKP/C propagandası yapmak" ile suçlanan Taylan Kulaçoğlu ve RED dergisi Genel Yayın Yönetmeni gazeteci Hakan Gülseven serbest bırakıldığını duyurdu. Kulaçoğlu sonraki günlerde tekrar gözaltına alındı.

RTÜK, Kafa Radyo'daki bir programda okunan dinleyici mesajında geçen "Evde kendi patates cipsimi yaptım. Yanında bira iyi gider" sözleri nedeniyle programa üç kez yayın durdurma cezası verdi.

BİK, Cumhurbaşkanı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un yaptırdığı kaçak yapılarla ilgili haber nedeniyle Cumhuriyet Gazetesi'ne 35 günlük ilan ve reklam kesme cezası verdi.

BİK, BirGün Gazetesi'ne "Kızılay holdingleştii" başlıklı haber nedeniyle iki günlük, "Milyonluk ihale Menzil hayranına" başlıklı haberi nedeniyle de beş günlük ilan kesme cezası verdi.

İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, kentteki camilerde *Çav Bella* şarkısını çalan kişiler ve buna ilişkin videoları övücü ifadelerle paylaşanlar hakkında soruşturma başlatıldığını duyurdu.

Diyarbakır'da Rosa Kadın Derneği'ne polis baskını düzenlenirken dernek yönetici ve üyeleri, TJA (Tevgera Jinên Azad-Özgür Kadın Hareketi) aktivistleri de dâhil birçok Kürt siyasetinden kadın gözaltına alındı.

Siirt'te belediyeye kayyım atanmasının ardından kentte 30 günlük eylem ve etkinlik yasağı ilan edildi. Açıklamada oyun, temsil ve çeşitli şekillerdeki gösteri ve etkinliklerin de yasaklı olduğu belirtildi.

Hrant Dink Vakfı, e-posta yoluyla vakfa ölüm tehditleri gönderildiğini açıkladı.

Haziran 2020

Siirt Belediyesi'ne kayyım olarak atanan Vali Ali Fuat Atik, Celadet Ali Bedirxan kütüphanesini yıktırdı, gerekçe olarak caddedeki tramvay projesini öne sürdü.

Grup Yorum'un 9 Ağustos 2020 Pazar günü Yenikapı Miting Alanı'nda yapacağını duyurduğu konser başvurusu valilik tarafından reddedildi.

Adıyla açılan bir Facebook hayran sayfasında, "Askerlerin katili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan" şeklinde paylaşım yapılması nedeniyle şair Ahmet Telli "Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği" gerekçesiyle ifadeye çağrıldı.

Başkentgaz Doğalgaz Dağıtım A.Ş.'nin, kurucuları arasında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan ve yönetim kurulunda kızı Esra Albayrak'ın olduğu TÜRGEV'e bağışta bulunmasına dair haberlere erişim engeli getirildi.

soL Haber Portalı'nın Fahrettin Altun'un kaçak yapı yaptığını, yeğenini bilirkişi olarak gösteren hâkimin aylık bir milyon lira kazandığına ilişkin haberi ve AKP'li vekilin eşinin Kültür ve Turizm Müdürü olmasına ilişkin haberleri engellendi.

HDP'lilerin milletvekilliklerinin düşürülmesinin ardından Hakkâri Valiliği kent genelinde eylem ve etkinlikleri 15 gün süreyle yasakladı.

Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimleriyle ilgili olarak Anadolu Ajansı'nın verilerini eleştiren gazeteci Metin Uca "görevli memura görevi nedeniyle hakaret" suçundan hapis cezasına çarptırıldı.

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle isimleri seçme yetkisi kurul yerine Cumhurbaşkanı Erdoğan'a verildi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı maliyeti ve izleyici sayısının düşüklüğü ile gündeme gelen Yeditepe Konserleri hakkında paylaşım yapanlara dava açacağını açıkladı.

"Siyasal ve askeri casusluk" soruşturması kapsamında gözaltına alınan Odatv Ankara Haber Müdürü Müyesser Yıldız tutuklandı. Müyesser Yıldız gözaltına alınmadan birkaç gün önce kendisini hedef gösterdiği için İçişleri Bakanı Süleyman Soylu hakkında suç duyurusunda bulunmuştu.

TELE 1 Ankara Temsilcisi İsmail Dükel gözaltına alındıktan sonra adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

HDP'nin milletvekilliklerinin düşürülmesine karşı başlatmayı planladığı yürüyüş öncesi koronavirüs salgını gerekçe gösterilerek 11 ilde giriş ve çıkışlar yasaklandı.

HDP'nin demokrasi yürüyüşünü takip eden Amerika'nın Sesi muhabiri Arif Aslan gözaltına alındı.

RTÜK, Gazeteci Can Dündar'ın yayın yönetmenliğini yaptığı Özgürüz Radyo ve ozguruz20.org internet sitesini "kaçak yayın yaptığı" gerekçesiyle mahkemeye taşıyınca site Türkiye'den erişime kapatıldı.

Metroda polis şiddetine maruz kalan ve "kasten yaralama, tehdit ve kamu görevlisine hakaret" suçlamalarıyla yargılanan müzisyen Gülşah Erol beraat etti.

Jinnews muhabiri Beritan Canözer'e, sosyal medyada beğendiği ve yorum yaptığı paylaşımlarında "örgüt propagandası" yaptığı iddiasıyla bir yıl 10 ay 15 gün hapis cezası verildi.

Kültür Bakanlığı'nın bandrol verdiği *Partizan* adlı şarkısına çektiği klip, konserlerinde söylediği türküler ve sosyal medya hesaplarında yaptığı paylaşımlarda "örgüt propagandası" yaptığı gerekçesiyle sanatçı Azad Bedran'a hapis cezası verildi.

Kanal D'de yayınlanan *Kocan Kadar Konuş* filminde geçen 'gay' ve 'o aileye içgeysi giderim' ifadeleri sansürlendi.

Ekşi Sözlük'teki "Emine Erdoğan'ın çantası" ve "Bilal'e anlatır gibi anlatmak" gibi

başlıklar dâhil olmak üzere altı farklı başlıktaki içeriğe erişim engeli getirildi.

Gaziantep'te bulunan Oba Makarna fabrikasında çalışan işçilerde koronavirüse rastlanması haberlerine ve ilgili sosyal medya paylaşımlarına "itibarı zedeledikleri" gerekçesiyle erişim engeli getirildi.

Emniyet Genel Müdürlüğü, "bekçilere bekar veya yalnız yaşayan kadınların evlerini gözetleme yetkisi verildiği" şeklinde iddialar içeren haberlerle ilgili suç duyurusunda bulunulduğunu açıkladı.

DTK'ye yönelik operasyon kapsamında J&J Yayınevi'ne de baskın düzenlendi. Yayınevinin bazı kitaplarına el konulurken sahibi Azad Zal da gözaltına alındıktan sonra tutuklandı.

Brezilyalı karikatürist Carlos Latuff'un 2015 yılında öldürülen Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'yi çizdiği karikatürünü sosyal medya hesabında paylaştığı için "Cumhurbaşkanı'na hakaret" iddiasıyla yargılanan gazeteci Özgür Paksoy hapis cezası aldı.

Sözcü Gazetesi'nde yer alan "4 milyonluk ihbar" başlıklı, ihalelerden sorumlu olan ve Belediye Başkanlığı ile AKP ilçe teşkilatı yöneticilerinin yaptıkları yolsuzlukları açıklayan bir bürokratin ifadelerinin yer aldığı yolsuzluk haberine erişim engeli getirildi.

AKP Sakarya Milletvekili Ali İhsan Yavuz'u 'medya güzellikleri yansıtmıyor' sözü nedeniyle hicveden Adapazarı Akşam Haberleri Gazetesi'nin yöneticileri "görevi başındaki kamu görevlisine hakaret ve iftira" iddiasıyla ifadeye çağrıldı.

İstanbul LGBTİ+ Onur Haftası kapsamında düzenlenen Hormonlu Domates ödül töreni canlı yayını YouTube tarafından iki defa "topluluk kurallarını ihlâl ettiği" gerekçesiyle engellendi.

RTÜK, Halk TV ve TELE 1'e beş gün yayın durdurma cezası verdi. Böylece mevcut yasa kapsamında ve RTÜK tarihinde ilk kez ekran karartma cezası uygulanmış oldu.

Temmuz 2020

Sivas Katliamı'nın 27. yılında yaşamını yitirenleri anmak için düzenlenen etkinliği polis Ankara Valiliği'nin pandemiye gerekçe göstererek aldığı "eylem yasağı" kararı nedeniyle engelledi.

Kamuoyunda 'Büyükada Davası' olarak bilinen, 11 insan hakları savunucusunun yargılandığı duruşmada Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Onursal Başkanı Taner Kılıç'a "silahlı terör örgütü üyeliği" suçlamasından altı yıl üç ay, Günal Kuşun, İdil Eser, Özlem Dalkıran'a "örgüte yardım" suçlamalarından bir yıl 13 ay hapis cezası verildi.

AKP ve MHP'nin çoklu baro teklifine tepki olarak yapılacak "Büyük Savunma Mitingi" öncesi Ankara Valiliği 15 gün süreyle eylem ve etkinlik yasağı ilan etti.

Çoklu baro teklifine karşı baro başkanlarının Meclis önünde yapacağı açıklamayı takip eden Artı TV Ankara Temsilcisi ve gazeteci Sibel Hürtaş gözaltına alındı.

Yükseköğretim Kurumları Sınavı'nın Türkçe bölümünde klipleri, şarkıları ve söylemleriyle LGBTİ+ mücadelesinin destekçisi olan şarkıcı Mabel Matiz ile ilgili bir soru sorulması üzerine, ÖSYM Başkanı Prof. Dr. Halis Aygün bu konuda inceleme başlatıldığını belirterek, "Kurumumuz yönetiminin milli, manevi değerlerimiz ve toplumsal değer yargılarımız konusundaki hassasiyeti açıktır" dedi.

46. Pantene Altın Kelebek Ödülleri'nde ödül alan sanatçı Mabel Matiz'in konuşması Kanal D'de sansürlendi. Matiz, "Hayatta da aşta da müzikte de sınırlara, etiketlere, insan icadı kategorilere takılmamak gerektiğine inanıyorum" demişti.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Altun, "Boğaz'da kaçak var" başlıklı haber nedeniyle Cumhuriyet Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Olcay Büyükaş Akça, Muhabir Hazal Ocak ve Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. hakkında tazminat davası açtı.

Müzisyen Sıla'nın *Karanfil* isimli şarkısının klipi, şarkı sözlerinde sigarayı özendiren ifadeler olduğu gerekçesiyle, RTÜK'ün medya sağlayıcılara 'tavsiyeleri' sonucunda yayından kaldırıldı.

TÜBİTAK'ın yayınladığı *Bebekler Nereden Gelir* isimli çocuk kitabının "küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak ve muzır nitelikte" olduğuna kararı verildi.

Halk TV'de katıldıkları *Halk Arenası* adlı programda sarf ettikleri sözler nedeniyle oyuncu Metin Akpınar ve Müjdat Gezen'e "Cumhurbaşkanı'na hakaret" ettikleri iddiasıyla hapis cezası istemiyle dava açıldı.

Şanlıurfa'da, geçen ekim ayından beri kesintisiz olarak uygulanan eylem yasağı bir ay daha uzatıldı.

Ersan Pekin'in 2013 yılında yayınlanan nemfoman bir karakterin kurmaca hikâyesinin anlatıldığı *Bu Kadınlar Yedi Bitirdi Beni* kitabı hakkında 'müstehcenlik' suçlamasıyla üç yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı.

Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde Gıda Bilim Kurulu kurulması amacıyla hazırlanan düzenlemede bu kurulun, bilimsel olmadığını düşündüğü her türlü yayın organındaki haber, makale ve görüş beyanını suç sayabileceğine dair madde gıda uzmanlarında sansür endişesi yarattı.

Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'nin başvurusu üzerine kişilik haklarının ihlâl edildiği gerekçesiyle 19'u Milli Gazete'de 65'i de Tarımdan Haber'de olmak üzere bir günde toplam 84 habere erişim engeli getirildi.

Netflix'in Türkiye yapımı dizisi *Hakan: Muhafız*'da yer alan iki kadının öpüşme sahnesiyle ilgili "diziyi RTÜK bile kontrol amaçlı izlememiş" şeklindeki bir tweete RTÜK Başkan Yardımcısı İbrahim Uslu "izledik=)" diye cevap atarak sansür sinyali verdi.

Habertürk yazarı Nagehan Alçı hakkında bir köşe yazısı nedeniyle İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi Hakkı Yalçınkaya'nın şikayeti üzerine 'hakaret' suçlamasıyla iki yıl dört aya kadar hapis istemiyle dava açıldı.

Kuzey Ormanları Savunması'nın, Kıyıköy Rüzgâr Enerji Santrali'nde 20 adet daha rüzgâr türbini yapılmasına karşı Borusan Enerji'nin İstiklal Caddesi üzerinde bulunan Borusan Contemporary binası önünde yaptığı basın açıklamasına müdahale eden polis dört aktivisti gözaltına aldı.

Diyarbakır, Ağrı ve Antep'te yapılan polis baskınlarında HDP'li belediye meclis üyeleri, TJA yöneticileri ve Jinnews editörü Ayşe Güney'in de aralarında bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına alındı.

Artı Gerçek yazarı Nurcan Kaya hakkında Cumartesi Anneleri eylemi, Gezi anmasındaki polis şiddeti, Yiğit Aksakoğlu ile görüşmesine dair sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek 'örgüt propagandası' iddiasıyla soruşturma açıldı.

Koronavirüs testi pozitif çıkmasına rağmen işsiz kalma endişesiyle çalışmaya devam eden bir işçiyle ilgili Evrensel Gazetesi ve kizilbayrak.net'te yayımlanan habere erişim engeli getirildi.

Perakende zinciri BİM'in satışa çıkaracağını açıkladığı bir ürünü gökkuşağı desenli olduğu için satmaktan vazgeçtiği, şubelere "Gökkuşağı renkli aydınlatma ürününün satışı durdurulmuştur" yazısı astığı ortaya çıktı.

TRT 2'de yayınlanan *Bron/Broen (Köprü)* adlı dizide geçen "Seks yaptığımıza göre dışarıda da birlikte görünebiliriz" cümlesi sansüre uğrayarak "Birlikte uyduğumuza göre..." şeklinde değiştirildi.

Kocaeli'de fotoğrafladığı eşcinsel çifti sosyal medya hesabında paylaşan fotoğraf stüdyosu sahibi, Saadet Partisi İlçe Başkanı ve yerel basın tarafından hedef gösterilip tehdit edildi.

Die Welt Gazetesi Türkiye eski muhabiri Deniz Yücel, yargılandığı davada 'FETÖ/PYD terör örgütü propagandası yapmak' ile 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek' suçlarından beraat etti ancak 'PKK terör örgütü propagandası yapmak' suçundan iki yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırıldı.

Yapımcılığını Netflix'in, Türkiye'deki yürütücü yapımcılığını ise Ay Yapım'ın

üstlendiği, yan hikâyelerinden birinde eşcinsel bir karakterin yer alacağı *Şimdiki Aklım Olsaydı* dizisinin senaryosu Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın onayından geçmedi. İzin ancak gey karakterin senaryodan çıkarılması sonucu alınabildi.

AKP Genel Başkan Yardımcısı, İzmir Belediyesi binasındaki gökkuşağı renklerdeki kolonlarla LGBTİ propagandası yapıldığını iddia etti ve bu renklerin kaldırılmasını istedi.

Cumartesi Anneleri, eylemlerinin 800. haftası nedeniyle Galatasaray Meydanı'na karanfil bırakmak istedi, fakat polis eyleme müdahale ederek çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Cumartesi Anneleri'nin eylemleri 700. haftadan beri engelleniyor.

Berat Albayrak'ın Kanal İstanbul güzergâhında satın aldığı arazinin imar planında yapılan değişikliklerle tarla vasfından konut/ticaret alanına çevrilmesiyle ilgili haberlere erişim engeli getirildi.

Kaz Dağları'nda devam eden madencilik faaliyetlerine karşı eylem ve etkinliklere ev sahipliği yapan Çanakkale'de Valilik koronavirüs salgınına gerekçe göstererek bir haftalık eylem ve gösteri yasağı getirdi.

Mersin'de eylem ve etkinlikler valilik tarafından beş gün süreyle yasaklandı. Yasağa gerekçe olarak "terör örgütlerine yönelik operasyonlar" ve koronavirüs salgını gösterildi.

Antep, Sinop, Adana, Denizli, Hatay ve Adıyaman'da valilikler, koronavirüs salgınına gerekçe göstererek konferans, panel ve konserleri de içeren eylem ve etkinlik yasağı ilan etti. Yasakların koronavirüs ile ilgili "normalleşme" süreci ilan edilmişken ilan edilmesi dikkat çekti.

Türkiye'de temsilci bulundurmeyen çevrim içi platformlara, bant genişliğini yüzde 90 daraltarak erişimi sınırlayacak düzenlemeler getiren ve pek çok sansür uygulamasına yol açacağı ifade edilen sosyal medya düzenlemesi mecliste kabul edildi.

Ağustos 2020

Hakkâri Valiliği, kentteki eylem ve etkinlikleri “devlet, ülke ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması, Kovid-19 salgınının yayılmaması ile genel sağlığın korunması” gibi gerekçelerle 15 gün süreyle yasakladı.

Muş Valiliği “terör örgütlerine müzahir kesimlerce operasyonlar gerekçe gösterilerek toplantı ve gösteri yürüyüşleri yapılabileceği” gerekçesiyle 15 gün süreyle eylem ve etkinlikleri yasakladı.

Tosyalı Holding A.Ş.'nin Cezayir'deki işletmesinde elektrikçi olarak çalışan Harun Zengin isimli işçinin şüpheli ölümüyle ilgili yayınlanan haberlere şirketin talebi üzerine erişim engeli getirildi.

Mültecilerin durumunu haberleştirmek için gittiği Pazarkule'de tutuklanan Rudaw TV muhabiri Rawin Sterk Yıldız'ın DiHA'ya haber yapması ve Roj TV'de yayınlanan programlara katılması delil gösterilerek “örgüt propagandası” ve “örgüt üyeliği” suçlamalarıyla yargılanması talep edildi.

TRT 2'de *Yeşil Rehber (Green Book)* filminde Don Shirley karakterinin eşcinsel olduğu için hamamda polis şiddetine maruz kaldığını öğrendiğimiz bölüm çıkarılarak film sansürlendi.

Konser provası yapan Grup Yorum üyeleri Dilan Poyraz, Bahar Kurt, Betül Varan, Eren Erdem, Barış Yüksel ve Sercan Toptancı prova sırasında gözaltına alındı.

Okmeydanı'nda bulunan Grup Yorum'un da provalarını yaptığı İdil Kültür Merkezi polisler tarafından basıldı.

Kadına yönelik şiddet konusunda bağlayıcılığa sahip ilk uluslararası sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi'nin iptal edilmesine karşı eylem yapmak isteyen kadın ve LGBTİ+'lar İzmir ve Mersin'de polisin müdahalesiyle karşılaştı.

Uzman çavuş M.O'nun cinsel saldırısının ardından intihar girişiminde bulunan kadına ilişkin haber yayımlayan Jiyan Haber Gazetesi imtiyaz sahibi hakkında “halkı kin ve düşmanlığa veya aşağılama” suçundan soruşturma başlatıldı.

Urfa'da koronavirüs tedbirleri bahane edilerek, haziran ayında başlayan ve temmuz ayında gereksiz olarak tekrar uzatılan yasaklar kesintisiz olarak bir ay daha uzatıldı.

LGBTİ+'lara yönelik sosyalleşme uygulaması Hornet'e Türkiye'den erişim engeli getirildi, engelin gerekçesi ise bilinmiyor.

Grup Yorum'un Yenikapı'da yapmayı planladığı fakat Valiliğin izin vermeyeceğini belirttiği konser polis tarafından engellendi, 25 kişi gözaltına alındı.

Suruç Aileleri İnişiyatifi'nin, Taksim Hill Otel'de yapmayı planladığı ve Beyoğlu Kaymakamlığı kararıyla yasaklanan 'Düş Yolcuları Adalet Plaketleri' töreni polisler tarafından engellendi.

Bitlis Valiliği, Merkez ilçesi sınırları içerisinde bulunan 36 köyde 'ikinci bir emre kadar' sokağa çıkma yasağı ilan etti.

Cumhurbaşkanı'nın oğlu Bilal Erdoğan'ın Kartal İmam Hatip Lisesi'nden arkadaşının Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun düzenlediği ihaleyi kazanmasına ilişkin haberlere erişim engeli getirildi.

İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili açıklama yapmak isteyen Ankara Kadın Platformu'nun eylemi polis tarafından engellendi. Aralarında bir gazetecinin de olduğu 33 kadın gözaltına alındı.

Mezopotamya Kültür Merkezi (Navendên Çanda Mezopotamya) 20 yıldır faaliyet gösterdiği, Tarlabası semtinde bulunan binasından kaymakamlık tarafından çıkartıldı, bina Beyoğlu Belediyesi'ne tahsis edilecek.

KHK ile ihraç edilmeleri üzerine Ankara'da "İşimizi geri istiyoruz" eylemlerine başlayan yedi kamu emekçisi gözaltına alındı. Gözaltına alınan öğretmen Acun Karadağ'ın evindeki *Türkiye'de Sol Örgütler, Kinimiz Dinimizdir Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme, Faşizm ve Diktatörlük* adlı kitaplara el konuldu.

Can Dündar'ın kurduğu Özgürüz Radyo'nun web sitesine BTK tarafından 21. kez erişim engeli getirildi.

Jinnews'e "milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması gerekçesiyle" BTK tarafından bir kez daha erişim engeli getirildi.

Tunceli'de Valilik, koronavirüs salgınına gerekçe göstererek kent genelinde eylem ve etkinlikleri 15 gün süreyle yasakladı.

Tecavüzden tutuklu yargılanan milli güreşçi Recep Çakır'a dair haberler "unutulma hakkı" gerekçe gösterilerek erişime engellendi.

Cumhuriyet muhabiri Seyhan Avşar, okurlarından Kuran kursundaki çocuk istismarını anlattığı *Rezilsiniz* adlı kitabının D&R mağazalarında satışa sunulmadığı yönünde duyurular aldığını yazdı.

Ayasofya'nın ardından Diyanet'e devredilerek camiye dönüştürülmesine karar verilen Kariye Müzesi'yle ilgili TRT 2'de yer alan belgesel TRT 2'nin web sitesinden ve Youtube kanalından kaldırıldı.

Kanaltürk ve Bugün TV eski haber müdürü ve sunucu Erkan Akkuş, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçlamasıyla tutuklandı.

Van Valiliği, 29 Nisan 2019'dan beri kesintisiz sürmekte olan eylem ve etkinlik yasaklarını "eylemler ile saldırı olaylarının önüne geçilmesi ve korona salgını" gerekçesiyle 15 gün daha uzattı.

CHP Genel Başkan Yardımcısı Veli Ağbaba'nın Diyanet İşleri Başkanı hakkında "Atatürk'e küfür ettiği ve Fethullah Gülen'in Vakıflarında yöneticilik yaptığına" dair ifadeler içeren tweetine erişim engeli getirildi.

Evrensel Gazetesi Diyarbakır muhabiri Cengiz Anıl Bölükbaş, kendilerini polis olarak tanıtan kişilerin kendisine ajanlık teklif ettiğini, eğer teklifi kabul etmezse kendisini takip etmeye devam edeceklerini söylediklerini açıkladı.

Müziyen Melek Mosso, Aqua Florya Hayal Kahvesi'nde verdiği konserde "İstanbul Sözleşmesi yaşatır" dediği için polis çağrıldığını ve polis tarafından sahneden indirildiğini açıkladı.

RTÜK, Evrensel Gazetesi'nin sarı, kırmızı ve yeşil renklerde tülbent tutan bir çocuğun yer aldığı 25. yıl videosunu yayınlamasından dolayı, "terörü övdüğü, teşvik ettiği, terör örgütlerini güçlü veya haklı gösterdiği" gerekçesiyle TELE 1'e para cezası verdi.

Yazdığı *Gül ve Düşün* isimli çocuk kitabında cinsel saldırıyı konu edinen Musa Dinç "çocuk, hayvan, ölmüş insan bedeniyle ilgili üretilen müstehcen yayınları yayınlamak" suçlamasıyla tutuklandı.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinlikleri için planladığı *Kuvayı Milliye Destanı* tiyatro oyunu İzmir Valiliği tarafından pandemi gerekçesiyle yasaklandı.

Elazığ'da Evrensel Gazetesi abonelerine dağıtmak üzere bayiden gazeteleri alan gazete dağıtımcıları kendilerini polis olarak tanıtan ancak kimlik göstermeyen kişilerin sorgu ve tacizine maruz kaldı.

Eylül 2020

Kanal D, *Harry Potter ve Melez Prens* filmindeki 'büyü,' 'büyücü,' 'ruh emici' ve 'cin' kelimelerini sansürledi.

Antalya'da koronavirüs tedbirleri kapsamında eylem ve etkinlikler 7 gün süreyle yasaklandı. Valilik yasak gerekçeleri arasında 'genel ahlak'ı da gösterdi.

Ankara Garı önünde, 10 Ekim katliamının yaşandığı yerde 1 Eylül Dünya Barış Günü vesilesiyle yapılmak istenen barış zinciri eylemi polis tarafından engellenirken basın görüntü almasına da izin verilmedi.

Mehmet Kaplan'ın 4. kattaki evinden düşerek ölen ve cinayet şüphesi oluşan 17 yaşındaki Duygu Delen hakkında Ekşi Sözlük'te yer alan içeriklere erişim engeli getirildi.

RTÜK, Netflix'in *Minnoşlar* adlı filmi "çocuklara karşı istismar içerdiği" gerekçesiyle katalogdan çıkarmasına, aksi takdirde Netflix'e ceza verilmesine karar verdi.

Belediye görevlilerinin mısır tezgâhına el koyması üzerine, kendini yakan seyyar satıcıyla ilgili haberlere "milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle erişim engeli getirildi.

Batman'da Uzman Çavuş Musa Orhan'ın cinsel saldırısına uğradıktan sonra intihar eden İpek Er'le ilgili yazdığı yazıda kullandığı ifadeler nedeniyle Işık Özgentürk hakkında soruşturma başlatıldı.

Türk Tabipler Birliği'nin, Manisa Organize Sanayi Bölgesi ve Vestel fabrikasında görülen koronavirüs vakalarıyla ilgili raporuna ve rapora dair haberlere erişim engeli getirildi.

Cinsel istismar hikâyesinin yer aldığı *Keloğlan Ak Ülkede* isimli kitapla ilgili Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu 18 yaş sınırlaması getirdi.

Okul yapılması şartıyla Maliye Hazinesi'ne bağışlanan arazinin Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın kurucusu olduğu Medipol Hastanesi tarafından otopark olarak kullanılmasıyla ilgili haberlere erişim engeli getirildi.

Bahçelievler Belediyesi'nin gıda ihalesinin AKP İzmir milletvekili aday adayının şirketine verilmesine dair BirGün'de yer alan habere "kişilik haklarının ihlâli gerekçesiyle" erişim engeli getirildi.

Gazeteci Oktay Candemir, TRT'de yayınlanan Osmanlı padişahlarının temsillerinin olduğu *Diriliş Ertuğrul* dizisiyle ilgili yaptığı eleştirel bir paylaşımda "kişinin hatirasına hakaret etmek" iddiasıyla gözaltına alındı.

Netflix, RTÜK'ün *Minnoşlar* filmi hakkında vermiş olduğu tavsiye kararı uygulayarak filmi katalogdan çıkardı.

İBB'nin metro projesi için bulduğu ve haczi kabil olmayan krediye, önceki dönemin asfalt şirketi Met-Gün İnşaat tarafından haciz uygulanması haberlerine erişim engeli geldi.

Marşlar ve Ağıtlar isimli son albümünün kapağında Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya'nın fotoğraflarına yer veren müzisyen Ferhat Tunç hakkında iddianame hazırlandı.

Afyonkarahisar'ın AKP'li Belediye Başkanı'nın, eski Kültür Müdürü'nü ot yolmakla görevlendirdiğine dair habere erişim engeli getirildi.

Devrimci 78'liler Federasyonu'nun "Ne Darbe Ne Diktatörlük" temasıyla açacağı, 12 Eylül askeri darbesinde hayatını kaybedenlere dair sergideki Mazlum Doğan fotoğrafı ve darağacı İzmir Valiliği'nin baskılarıyla kaldırılmak istenince Federasyon sergiyi yapmaktan vazgeçti.

Emine Erdoğan'ın çantası ile ilgili haberler hakkında daha önce alınan erişim engelleme kararlarıyla ilgili yapılan haberlere ve Ekşi Sözlük içeriklerine "kişilik hakları ihlâli" gerekçesiyle erişim engeli getirildi.

Diyarbakır'da haber takibi yapan İhlas Haber Ajansı muhabiri Murat Başal ile

Demirören Haber Ajansı muhabiri Emrah Kızıl bir grubun saldırısına uğradı. Gözaltına alınan saldırganlar serbest bırakıldı.

Mardin Belediyesi'ne atanan kayyım, veteriner İsmail Taş'ı paylaştığı Kürtçe şarkıları gerekçe göstererek "terör örgütlerine yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak, propaganda yapmak" gibi gerekçelerle memurluktan men etti.

Van'ın Çaldıran İlçesi'nde daha önce Kürtçe ve Türkçe olan yön tabelaları Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyım tarafından söküldü, yerlerine sadece Türkçe tabelalar yerleştirildi.

Afyon'da bir inşaatta çalışan Kürt inşaat işçilerine silahla saldırılması sonucu öldürülen işçinin cenazesine basın katılmasına koronavirüs tedbirleri gerekçe gösterilerek izin verilmedi.

LGBTİ+'lara yönelik arkadaşlık ve tanışma sitesi gabile.com erişime engellendi.

Grup Yorum üyesi Emel Yeşilırmak, Ümit İlter ve Caferi Sadık Eroğlu tutuklu kaldıkları 18 ayın sonunda tahliye edildi ancak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tahliye kararına yapılan itiraz üzerine yeniden tutuklandı.

Tunceli Valiliği yapılacak her türlü eylem ve etkinliği koronavirüs gerekçesiyle 15 gün yasakladı. Kararın, maden projelerine karşı yapılan protestolar ve şüpheli bir şekilde kaybolan Gülistan Doku ile ilgili basın açıklamalarının yapıldığı bir dönemde alınması dikkat çekti.

İHD Diyarbakır Şubesi Hapishane Komisyonu'nun, Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevi ile ilgili inceleme ve tespit raporunda, tutuklu kadınların Kürtçe şarkı söylemesi üzerine memurlar tarafından haklarında idari işlem uygulanacağına dair uyarılması yer aldı.

Meltem TV'de yayınlanan *Akıl Oyunu* programında sunucu Erol Mütercimler'in, Sakarya'daki bir çocuk istismarı olayına dair kullandığı ifadeler dolayısıyla RTÜK yayıncı kuruluşa 3 kez program durdurma ve idari para cezası verdi.

RTÜK, FOX TV ana haber bülteninde sunucunun otoyol ve köprü ücretlerinden bahsederken kullandığı ifadeleri, "Dilin düzeysiz, kaba ve argo kullanımına yer verilemez" ilkesini ihlâl ettiği gerekçesiyle kanala idari para cezası verdi.

Haliç Üniversitesi Öğretim Üyesi Erol Mütercimler'in, Haber Global TV'de katıldığı bir programda "o imam hatipten mezun olanlar bakın karşımıza ne olarak çıkıyor... Sahtekar, cinsi sapık, ahlaksız" sözleri üzerine RTÜK kanala program durdurma ve üst sınırdan para cezası verdi.

COVID-19 test kiti üreten şirketin sahibinin 'borsadan yasaklı', CEO'sunun ise AKP'li olduğuna dair Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan habere erişim engeli getirildi.

İstanbul Ticaret Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Bekir Tank, 2017 yılında öğrencilerine verdiği iki metnin Kürtçeye çevrilmesi ödevi nedeniyle 'bölücülükle' suçlanarak okuldan uzaklaştırıldı.

Erzurum'un merkezindeki Kürt nüfusunun yoğun olarak yaşadığı Yakutiye ilçesinin AKP'li belediyesi, ilçedeki billboardlara 9 dilde "Lütfen Maskenizi Takın" yazılı afişler asarken, Kürtçe'ye yer vermedi.

Evrensel Gazetesi yazarı Yusuf Karataş'a DTK üyeleriyle düzenlenen panel, sempozyum, kongre ve kampanyalara katılanlar hakkında başlatılan soruşturma kapsamında 'örgüt kurmak ve yönetmek' suçlamasıyla 10 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

2017 yılında şüpheli bir yangınla kullanılamaz hale gelen ve sonra tamamen yıkılan Batman'daki Yılmaz Güney Sineması'nın belediyeye atanan kayyım tarafından süs havuzuna çevrileceği öğrenildi.

27. Uluslararası Adana Altın Koza Film Festivali'nde oyuncu Rutkay Aziz, ödülünü koronavirüsle mücadelenin yönetilişini eleştiren ve hedef gösterilen Türk Tabipler Birliği'ne adayınca, Anadolu Ajansı konuşmasını sansürledi.

Van'da 29 Nisan 2019'dan beri 15 günde bir yenilenerek süren eylem ve etkinlik yasakları bir kez daha uzatıldı.

Akademisyen Erol Mütercimler hakkında bir televizyon programında kullandığı ifadeler nedeniyle "halkın bir kesimini sosyal sınıf din, mezhep, cinsiyet ve bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılama" suçu kapsamında 1,5 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı.

Gazeteci Burcu Özkaya Günaydın'a Barış Pınarı Harekâtı'na dair yaptığı sosyal medya paylaşımlarında "örgütü propagandası yapma" suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi rektörünün atandıktan sonra ilk icraat olarak lüks makam aracı kiraladığına dair haberlere "kişilik haklarını ihlâl ettiği" gerekçesiyle erişim engeli getirildi.

Twitter'daki 'İsimsizler Hareketi' hesabıyla ilgili soruşturmada yazar Temel Demirer, gazeteciler Zeynep Kuray ve Hakan Gülseven, Özen Kulaçoğlu ve oyuncu Defne Halman da dâhil olmak üzere 24 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

Mezopotamya Kültür Merkezi sanatçılarından Weysi Ermiş hakkında seçim dönemlerinde, Newroz mitinglerinde ve konserlerde söylediği Kürtçe şarkıları sosyal medya hesabında paylaşmasından dolayı "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla soruşturma açıldı.

Şanlıurfa'da Yeni Yaşam Gazetesi ve Kürtçe Xwebûn Gazetesi'nin dağıtımını yapan Kemal Subaşı, dağıtım yaptığı sırada polisler tarafından gözaltına alındı, gazetelere el konuldu.

Yeni Yaşam Gazetesi'nin internet sitesine herhangi bir gerekçe bildirilmeden erişim engeli getirildi.

Susma Platformu'nun web sitesi Susma24.com'da yer alan Yargıtay üyesi hakkındaki soruşturma haberine erişim engeli getirilmesine dair haber için içerik kaldırma kararı verildi.

Yazarları arasında Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın da bulunduğu *İfade Özgürlüğü, İlkeler ve Türkiye* isimli kitap 'sakıncalı' bulunarak Diyarbakır Kadın Ceza İnfaz Kurumu'na alınmadı.

Siyasi Haber'in internet sitesine erişim engellendi, kararın gerekçesiye açıklanmadı.

Ekim 2020

AYM'nin daha önce iki kez erişim engelini kaldırdığı haber sitesi sendika.org, 63. kez engellendi.

Mezopotamya Ajansı'nın ve Yeni Demokrasi Gazetesi'nin internet sitesi erişime engellendi.

Evrensel Gazetesi İzmir muhabiri Eda Aktaş'a haber takibi için katıldığı basın açıklamasında "sosyal mesafeye uymadığı" gerekçesi ile üç bin yüz elli lira para cezası kesildi.

Oda TV'de yer alan, Zülfikarlar Holding'in kamu bankasından kredi aldıktan sonra dönemin Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın devreye girmesiyle krediyi yurt dışına aktarmasına dair habere erişim engeli getirildi.

İzmir Şakran 1 No'lu F Tipi Cezaevinde tutuklu bulunan Özgür Karakaya'nın bilet'e gönderdiği ve üzerinde "Adil yargılanmak istiyoruz" yazan karikatür hapishane idaresince sansürlendi.

Van'da gözaltına alındıktan sonra helikopterden atılan ve yaşamını yitiren Servet Turgut ile ilgili HDP'nin yaptığı basın açıklamasını takip etmek isteyen Mezopotamya Ajansı'nın çekim yapmasına polis izin vermedi.

Habertürk, gazeteci Nihal Bengisu Karaca'nın MHP Milletvekili Erkan Haberal'ı eleştirdiği yazısını yayından kaldırdı.

İçişleri Bakanlığı, koronavirüs salgınını gerekçe göstererek STK'lara ve meslek kuruluşlarına toplantı ve etkinlik yasağı getirdi.

Kars Belediyesi'ne kayyım olarak atanan Vali Türker Öksüz, Belediye Meclisi'ni feshettikten sonra, Twitter hesabından HDP'li yönetimin çalışmalarını ve belediyenin Kürtçe hesabını sildi.

Alevi Net haber portalında yer alan 'Yazar Aziz Tunç'tan Doğu Perinçek'e cevap' ve 'Diyanet'in Hoparlörü Halimiz, Ahvalimiz' başlıklı haberlere erişim engeli

getirildikten sonra portalın internet sitesine erişim tamamen engellendi.

Şehir Tiyatroları'nın pandemiden dolayı kapılarını açtığı özel tiyatrolar arasında yer alan Mezopotamya Kültür Merkezi'ne bağlı Teatra Jiyana Nû'nun *Bêrû* oyunu, Aydınlik Gazetesi tarafından 'İBB'nin sahnesi PKK'nın tiyatro grubuna' başlıklı haberle hedef gösterildi.

Susma Platformu'nun web sitesi Susma24.com'da yer alan, ülkeler arasındaki kara para trafiği ve bankaların bu trafikteki rolünü ortaya çıkaran ABD Hazinesi'ne bağlı Mali Suçları Araştırma Ağı'na (FinCEN) ait belgelere ilişkin haberlere erişim engeli getirilmesine dair haberlerle ilgili, Berat Albayrak'ın talebiyle 'kişilik haklarını ihlâl ettiği gerekçesiyle' içerik kaldırma kararı geldi.

Van Valiliği, gösteri yürüyüşü ve açık hava toplantılarının 15 gün süreyle yasaklandığını duyurdu.

Mezopotamya Ajansı'nın Van bürosu çalışanları evlerine yapılan baskınla gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında, Van'da askerlerce gözaltına alınan iki vatandaşın helikopterden atılması haberlerini yapan Cemil Uğur da vardı.

ETHA Muhabiri Pınar Gayıp, Gazi Mahallesi'nde bir cenaze törenini takip ettiği için hakkında açılan soruşturma nedeniyle İstanbul'da gözaltına alındı.

Batman Valiliği, yapılacak tüm eylem ve etkinlikleri izne bağlayan kararını "milli güvenliğin sağlanması" ve "kamu düzeni ve güvenliğinin korunması" gibi gerekçelere 15 gün süreyle uzattı.

MİT tirlarının durdurulmasına ilişkin davada, sanık Can Dündar'ın mal varlıklarına el konulmasına karar verildi.

Çok dilli yayın yapan haber ajansı Rudaw'ın internet üzerinden yaptığı Türkçe yayınına erişim engeli getirildi.

Haber sitesi Nupel'in internet sitesine erişim engellendi.

İMC TV'nin Program Koordinatörü gazeteci Ayşegül Doğan hakkında DTK yöneticileriyle yaptığı röportajlar gerekçe gösterilerek "terör örgütü üyesi olmak" iddiasıyla hapis cezası istendi.

2014'teki Newroz kutlamalarında çektiği bir fotoğrafı '#NewrozPirozBe' etiketiyle sosyal medya hesabından paylaştığı için "terör örgütü propagandası yaptığı" gerekçesiyle yargılanan gazeteci ve belgeselci Fatih Pınar beraat etti.

Sağlık Bakanlığı'nın da yazımına dâhil olduğu, Şubat ayında Tarsus Medical Park Hastanesi'ne yatan kişilerin Covid-19 testinin pozitif çıktığının anlatıldığı makalenin yayınlandığı internet sitesine erişim engeli getirildi.

Ötekilerin Gündemi yazarı şair Muazzez Uslu Avcı, hakkında "halkı kin ve düşmanlığa teşvik etmek" iddiasıyla açılan soruşturma kapsamında gözaltına alındı.

Teatra Jiyana Nû'nun *Bêrû* isimli Kürtçe oyunu, Gaziosmanpaşa Kaymakamlığı tarafından son anda "tiyatro etkinliğinin genel kamu düzenini bozabileceği" gerekçesiyle yasaklandı. Aydınlik Gazetesi oyunu hedef göstermişti.

İş Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin Ankara'da yapmak istediği '7'nci Ayında Covid-19 Raporu' başlıklı basın açıklamasına polis müdahale etti, birçok kişiyi gözaltına aldı.

İstanbul Valiliği, Teatra Jiyana Nû tarafından Dario Fo'nun *Klakson*, *Borazanlar ve Birtlar* isimli oyunundan Kürtçe'ye uyarlanan *Bêrû* isimli oyunun "kurgusunun PKK Terör örgütünün ülkemize karşı yürüttüğü terör propagandasına dönüştürülmek suretiyle oluşturulduğu"ndan dolayı oyunla ilgili soruşturma başlatıldığını açıkladı.

Grup Yorum'un müzikal çalışmalarını sürdürdüğü İdil Kültür Merkezi'ne yapılan polis baskını sırasında Grup Yorum üyesi 4 kişi gözaltına alındı.

Gerger Fırat Gazetesi Haber Müdürü Özgür Boğatekin'e, kontrol noktasında görevli bir jandarmanın bir HDP milletvekili ile yaşadığı tartışmanın

videosunu sosyal medyada paylaşması nedeniyle, "terörle mücadelede görev almış kişileri hedef gösterdiği" iddiasıyla dava açıldı.

Kapatılan Özgürlükçü Demokrasi Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Yılmaz Yıldız ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü İshak Yasul'a "örgütün yayınlarını basmak ve yayınlamak" suçundan 10 ay hapis cezası verildi.

Türk Telekom'un dijital TV platformu Tivibu, Nuri Bilge Ceylan'ın *Ahlat Ağacı* filminde yer alan denizkızı heykelinin göğüslerini blurlayarak filmi sansürledi.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın kampüsündeki aydınlatma direklerinin Emine Erdoğan'ın kuzeninin firmasından alındığına dair haberlere erişim engeli getirildi.

Oyuncu Nejat İşler hakkında bir ihbar sonucunda 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili attığı bir tweet nedeniyle "suçu ve suçluyu övme" suçundan soruşturma başlatıldı.

Van'da helikopterden atılma olayını haberleştirmelerinin ardından tutuklanan gazeteciler hakkındaki soruşturma kapsamında Yeni Yaşam Gazetesi'nin eski dağıtıcısı Mikail Tunçdemir gözaltına alındı.

Tahir Elçi cinayeti ile ilgili davanın ilk duruşmasında, pandemi gerekçesiyle "akreditasyon" uygulaması yapılıncaya Anadolu Ajansı, DHA, İHA, Habertürk ve DW Türkçe muhabirleri dışında hiçbir gazeteci salona alınmadı.

Ersan Pekin, nemfoman bir karakterin kurmaca hikâyesinin anlatıldığı *Bu Kadınlar Yedi Bitirdi Beni* isimli kitabı nedeniyle müstehcenlik (TCK 226/2) suçlamasıyla 5 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Van'da 1500 gündür devam eden yasaklara 15 gün daha eklendi.

İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda klip çeken kişiler hakkında 'halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılama' suçundan hapis cezası istemiyle dava açıldı. Yeni Akit klipi "LGBTİ'li sapkın, Osmanlı

mezarlarını çığneyerek klip çekti" ifadeleriyle hedef göstermişti.

Gazeteci Sabiha Temizkan'a 2014 yılında sosyal medyada paylaştığı bir haber gerekçe gösterilerek "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

Milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması gerekçesiyle Jinnews, Etkin Haber, Politez Haber ve Yeni Demokrasi Gazetesi'nin internet sitelerine erişim engellendi.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun konuşmalarından oluşan *21 Soruda FETÖ'nün Siyasi Ayağı* başlıklı kitapçığa halkı kin ve düşmanlığa tahrik ettiği gerekçesiyle basım, dağıtım ve satış yasağı getirildi.

Gazete Fersude'nin Eş Genel Yayın Yönetmeni Hayri Tunç'a haber yaparken çektiği fotoğrafları sosyal medya hesaplarından paylaştığı gerekçesiyle "terör örgütü propagandası yapmak" suçundan hapis cezası verildi.

Fethiye'de bir kişinin İlçe Belediye Başkanı ve korumasından hakaret ve zarar verme iddiasıyla şikâyetçi olmasına ilişkin haberlere erişim engeli getirildi.

Dolandırıcı bir şirketin son halkası olarak basına yansıyan kripto para şirketi Turcoin ve sahibi Sadun Kaya'ya ilişkin haberlere 'kişilik haklarını ihlâl ettiği gerekçesiyle' erişim engeli getirildi.

Kandıra Cezaevinde tutuklu bulunan Figen Yüksekdağ'ın kaleme aldığı, "Korona ve Tecrit" konulu yazının bazı bölümleri cezaevi idaresinin sansürüne uğradı.

Gazeteci ve yazar Burhan Ekinci'ye 2014'te Kobane sınırında çektiği ve sosyal medyada paylaştığı fotoğraf nedeniyle "örgüt propagandası yapmak" suçundan dava açıldı.

Kasım 2020

Fransız mizah dergisi Charlie Hebdo'nun Twitter hesabı Türkiye'den 'kişilik haklarını ihlâl ettiği' gerekçesiyle engellendi. Derginin internet sitesine Türkiye'den erişim 2015'ten beri engelli.

Çemişgezek kaymakamı Mehmet Güder'in makam aracıyla bir vatandaşa çarpıp kaçmasıyla ilgili Artı Gerçek, BirGün ve Cumhuriyet'te yer alan haberlere erişim, 'kişilik haklarını ihlâl ettiği' gerekçesiyle engellendi.

Cumhuriyet'te yayınlanan 'Emniyet şube müdürünün boğaz manzaralı yalı karşılığında gizlediği FETÖ dosyası' haberine erişim engellendi.

Jinnews'in internet sitesi 12. kez engellendi.

İBB'ye bağlı İstanbul Kitapçısı'nda birçok Kürt yayınevini kitaplarına 'hassasiyet' gerekçesiyle yer verilmediği, Kürtçe kitapların mağazaya getirilmediği ortaya çıktı.

Yazar ve çevirmen Fahriye Adsay, gözaltına alınarak ifade vermek için Diyarbakır Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'ne götürüldü.

Adıyaman Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olan Adem Yıldırım, sosyal bilimler ve felsefe dergisi *Kampfplatz* için Rojava Halk Meclis Eş Başkanı ile yapılan röportajda çevirmenlik yaptığı için ihraç edildi.

Kuzey Suriye'de IŞİD'e karşı verilen mücadeleyi anlatan *Roza İki Nehrin Ülkesi* belgeselinden dolayı yargılanan yönetmen Kutbettin Cebe'ye "örgüt propagandası" suçundan hapis cezası verildi.

Türkiye Aile Meclisi isimli bir örgüt, Uluslararası Af Örgütü'nün yöneticileri hakkında, yayınlamış oldukları *Feminist Alfabe* adlı çocuk kitapları nedeniyle, 'halkı kin nefret düşmanlığa sevk', 'müstehcenlik', 'terör örgütü kurmak' ve 'casusluk' suçlamalarıyla suç duyurusunda bulundu.

Sendika.org editörü Ali Ergin Demirhan'a attığı altı Tweet gerekçe gösterilerek

"Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçundan hapis cezası verildi.

CHP'nin *Arpalık Aile Şirketi ve 10 Maddede Kıdem Tazminatında Fon Aldatmacası* adlı iki kitapçığının basım, dağıtım ve satışı yasaklandı, basılan kitapçıklar toplatıldı.

Cumhuriyet'te yer alan "FETÖ'nün kapatılan bankasının yöneticisi Diyanet'te müdür yapılmış" başlıklı habere erişim 'kişilik hakları ihlâli gerekçesiyle' erişime engellendi.

Milli Gazete'de yer alan tarım kredi kooperatifleriyle ilgili haberlerin engellenmesine ilişkin yapılan haberlere de 'kişilik hakları ihlâli gerekçesiyle' erişim engeli getirildi.

Gazeteci Çağlar Tekin, AA'nın Suriye'de IŞİD militanlarının TSK araçlarını kullandığına ilişkin önce yayınlayıp ardından kaldırdığı haberini paylaştığı için gözetimine alındı.

Dönemin Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın istifasına ilişkin YouTube'da yayınlanan bir sokak röportajında "Çok isabetli bir şey yapmış. Onlar aile şirketiymiş, kayınpederi yönlendirmişti" diyen yurttaş ve kanal sahibi ifadeye çağırıldı.

Oyuncu Nilüfer Aydan hakkında sosyal medyada "cumhurbaşkanına hakaret" ettiği gerekçesiyle 4 yıl 8 aya kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı.

Ankara'da Mezopotamya Ajansı muhabiri Emrullah Acar ve Yeni Yaşam Gazetesi çalışanı Hamdullah Bayram'ın önünü kesen polisler, muhbirlik dayatmak istediler.

Rosa Kadın Derneği'ne yönelik davada yargılanan Narin Gezgör'e, katıldığı basın açıklamaları, dernek üyeliği, basın yayın kuruluşlarına verdiği röportajlar ve gizli tanık ifadesinden ötürü 'örgüt üyesi olmak' suçundan yedi yıl altı ay hapis cezası verildi.

Yazar Yılmaz Özdil'e, Savunma Bakanı Hulusi Akar ile ilgili "ben Hulusi Akar ile

gezmeğe gitmem" sözleri nedeniyle 'komutanlara karşı güven hissini yok etmeğe yönelik tahrik edici hakaret' iddiasıyla hapis cezası verildi.

Antalya'da bir sokak röportajı sırasında yaptığı konuşmada iktidarı ve ekonomi yönetimini eleştiren bir vatandaş evine yapılan baskında gözaltına alındı ve Cumhurbaşkanına hakaret suçundan tutuklanarak cezaevine gönderildi.

İstanbul'da belediyenin yenilediği bir çocuk parkındaki kırmızı, yeşil ve sarı renklerinin PKK'yı andırdığı gerekçesiyle park söküldü, projeyi sunan ve onaylayan kişilerin terör bağlantılarının araştırılması için savcılık talimat verdi.

İzmir'de yaşanan deprem sonrasında İzmir Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü; belediye başkanlarına ve muhtarlara gönderdiği yazıda kentte yaşanan deprem felaketiyle ilgili basına bilgi verilmemesini istedi.

Hakkâri'de eylem ve etkinlikler hem koronavirüs salgını hem de 'muhtemel toplumsal olaylar' gerekçe gösterilerek 15 gün süreyle yasaklandı.

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında 'Ya Kanal Ya İstanbul' ve 'Kanal İstanbul'a Kimin İhtiyacı Var' afişleri ile ilgili inceleme başlatıldı.

TV100 kanalının patronunun ve Medya Grup Başkanı'nın 'tehdit, yağma ve şantaj' iddiasıyla suçlandığına dair haberlere erişim engeli getirildi.

Kürt PEN üyesi ve Kürt Edebiyatçılar Derneği yöneticisi şair ve yazar Nezir Çakan, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın yürüttüğü 'Kobani soruşturması' kapsamında tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Malatya Film Festivali 'En İyi Kadın Oyuncu', 'En İyi Erkek Oyuncu' ödülleri yerine 'cinsiyetsiz' 'En İyi Oyuncu' ödülü verileceğini açıkladıktan sonra iptal edildi. Belediye tarafından iptal gerekçesi pandemi ve "toplumsal değerlerimizi rencide eden bazı ifadeler" yer alması şeklinde ifade edildi.

Mardin Belediyesi'ne kayyım atanmasının ardından yapılan eylemleri takip ederken gözaltına alınan beş gazeteci hakkında 'kanuna aykırı toplantı ve

yürüyüşlere silahsız katılarak ihtarla rağmen kendiliğinden dağılmama' suçundan dava açıldı.

Van Valiliği, 4. yılını geride bırakacak olan eylem ve etkinlik yasağını 15 gün süreyle daha uzattığını açıkladı.

DTK'ye yönelik operasyonlarda Jinnews Kürtçe editörü ve Kürt-Pen yöneticisi gazeteci-yazar Roza Metina, Mezopotamya Dil ve Kültür Araştırma Derneği üyesi Salih Şimşek ile yazar Mehmet Sait Arzu gözaltına alındı.

Kocaeli Valiliği, Birleşik Metal-İş'e üye olduktan sonra tazminatsız şekilde işten atılan metal işçilerinin Ankara'ya yürüyeceklerini duyurmasının ardından, salgın gerekçesiyle 30 günlük eylem yasağı ilan etti.

Kadın haber ajansı Jinnews'in internet sitesine erişim "millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle tekrar engellendi.

Siyanürle altın arayan şirketin danışmanının Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eski danışmanı olduğunu ortaya çıkaran BirGün ve Gerçek Gündem'deki haberlere erişim engeli getirildi.

Melis Alphan hakkında Twitter'da 2015'te Diyarbakır Newroz'unda çekilmiş bir fotoğrafı paylaşması ve fotoğrafta "örgüt bayrağı gözüktüğü gerekçesiyle örgüt propagandası yapmak" suçlamasıyla soruşturma açıldı.

Mezopotamya Ajansı muhabiri Dindar Karataş evine yapılan baskınla gözaltına alındıktan sonra ajansın Van bürosuna da polis baskını yapıldı, bilgisayar ve harddisklere el konuldu.

Mardin Valiliği, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü öncesi kentte eylem ve etkinlik yapılmasını pandemi şartlarını gerekçe göstererek 30 gün süreyle yasakladığını duyurdu.

Şarkıcı İrem Derici'nin Brezilyalı model Diogo Fedrizzi'yle *Senin Hastan* adlı şarkı için çektiği ve kısa sürede YouTube Trend Videolar listesine girip ilk sıralarda kalan klip, RTÜK'ten müstehcenlik uyarısı aldı.

Susma Platformu Neler Yaptı?

SUSMA Buluşmaları

İfade Özgürlüğüne İlişkin Güncel Meseleler Söyleşisi

Gazeteci Mehveş Evin, Avesta Yayınları'nın kurucusu Abdullah Keskin, Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yaman Akdeniz, oyuncu Pervin Bağdat ve belgeselci-yapımcı Ayşe Çetinbaş'la sanat ve dijital medyadaki sansürün boyutları hakkında söyleşi gerçekleştirdik.

Susma Genel Kurul Toplantısı

2019'da kültür, sanat ve medya alanlarında yaşanan ifade özgürlüğü ihlallerini içeren üçüncü, yıllık *Türkiye'de Sansür ve Otosansür Raporu*'nu platformumuzun katılımcıları ve kamuoyuyla paylaştık.

Kayım Politikasının Kültür Sanata Etkileri Paneli

Diyarbakır'da Amed Şehir Tiyatrosu'nun ev sahipliğinde ve Ortadoğu Sinema Akademisi Derneği'yle birlikte düzenlediğimiz panelde Kürt kentlerinde kayımların kültür ve sanat üretimine etkilerini konuştuk. Diyarbakır temsilcimiz Özkan Küçük'ün yürütücü olduğu panelde sinema yazarı Şenay Aydemir, Bereze Gösteri Evi'nden tiyatrocü Firuze Engin, Batman Yılmaz Güney Sineması eski müdürü Dicle Anter, Amed Şehir Tiyatrosu'ndan tiyatrocü Rüknettin Gün konuştu.

Pandemi, Bilgiye Erişim ve Sansür Webinarı

Adli tıp uzmanı ve insan hakları savunucusu Şebnem Korur Fincancı ve gazeteci akademisyen Can Ertuna'nın katıldığı etkinlikte bilgiye erişim hakkı üzerine konuşuldu. Koordinatörlerimizden Ayşen Güven'in modere ettiği çevrim içi etkinlikte yalan haber ve dezenformasyonun salgında nasıl bir tehdide dönüştüğü anlatıldı.

Geçmişten Bugüne Batman'da Kültür Sanat Ortamı Webinarı

Diyarbakır Temsilcimiz Özkan Küçük tarafından yürütülen webinarında, Batman Yılmaz Güney Sinema Salonu'nun eski müdürü Dicle Anter, Bahar Kültür Merkezi'nden Şêrzat ve Yeni Sahne'den Yakup Selimoğlu ile Batman'ın canlı kültür sanat geçmişi ve kayımlar politikalarının bu ortama etkilerini değerlendirdik.

Katılımcı Toplantıları

Onur Haftası vesilesiyle QueerAdana, Muamma LGBTİ+ Derneği, Çanakkale LGBTİ+ İnisyatifi ve Kocaeli LGBTİ+ İnisyatifi ile birlikte artan nefret söylemlerinin ve koronavirüs salgınının örgütlülüğe etkisinin yanı sıra şehirlerde örülen dayanışma ağlarını konuştuk.

Yeni Film Dergisi, Mezopotamya Sinema Derneği, Documentarist, Altyazı Sinema Dergisi ve Altyazı Fasikül ile bir araya gelerek pandeminin sinema yayıncılığına, sektörüne, salonlara ve festivallere etkisini konuştuk.

Darbelerle Yasaklanan Kitaplar Videosu İlk Gösterimi

Kıraathane Kitap Şenliği kapsamında 12 Eylül darbesinin 40. yılına dair özel bir video hazırladık. Yazarlar, yayımcılar ve şairler darbelerden hemen sonra sakıncalı bulunmuş, yasaklanmış, toplatılmış kitaplar üzerine konuşup, bu kitaplardan pasajlar okudular. Ayşegül Tözeren Duygu Asena'yı, Gaye Boraloğlu Sevgi Soysal'ı, Mehmet Altan Ahmet Altan'ı, Ragıp Zarakolu Dido Sotiriyu'yu, Orhan Alkaya ise Can Yücel'i ve yasaklanmış kitaplarını anlattı.

Şair İlhan Çomak: “Şiirle hücreme davet ettiğim hayattır”

Kıraathane Kitap Şenliği kapsamında Uluslararası Pen Yönetim Kurulu üyesi yazar Burhan Sönmez ve akademisyen İpek Özel ile 27 yıldır cezaevinde olan şair İlhan Sami Çomak'ın şiirleri, karşılaştığı hukuksuzluklar, adalet beklentisini ve hakkında yürütülen dayanışma kampanyaları konuştuk. Koordinatörümüz Ayşen Güven'in yürütücü olduğu etkinlikte Açık Şiir Hareketi'nden Erkut Tokman ve Erkan Karakiraz tarafından hazırlanan *Anatomy of Freedom: İlhan Sami Çomak* isimli film de izlendi.

Atölyeler

Sanatçılar ve kültür profesyonelleri için kitlesel fonlama atölyesi:

Medya antropoloğu Doç. Dr. Suncem Koçer'in yürütücülüğünü yaptığı atölyemizi, sanatçıların ve kültür profesyonellerinin son yıllarda giderek daha fazla karşılaştıkları ekonomik engellemeleri ve sansürü aşabilmeleri amacıyla düzenledik.

Dijital kültür sanat yayıncılığı: Sansür ve Alternatifler Atölyesi

Bilgi ve İletişim Derneği'nden Ramazan Subaşı ve Şevket Uyanık yeni sosyal medya, internet ve RTÜK yasalarının çevrim içi alanda faaliyet gösteren kültür ve sanat yayıncılarını, sanatçıları ve sanat okur yazarlarını nasıl etkileyeceğini dahası alternatif çözüm yollarını anlattılar.

Savunuculuk

Türkiye'de 2015-2019 yılları arasındaki kültürel ve sanatsal ifade özgürlüğü ihlallerine dair Freemuse ile birlikte bir rapor hazırlayarak BM İnsan Hakları Konseyi'ne sunduk.

Cenevre'de, raporda yer alan öneri tavsiyeler konusunda BM üyesi ülkeleri bilgilendirdik ve Evrensel Periyodik İnceleme (Universal Periodic Review - UPR) oturumu öncesinde bu tavsiyeleri Türkiye'ye sunmalarını istedik.

28 Ocak'ta İnsan Hakları Gündemi Derneği, Eşit Haklar Derneği ve Etkiniz ile iş birliği içerisinde bir toplantı düzenleyerek, UPR oturumunu 40'tan fazla sivil toplum temsilcisiyle beraber izledik. Oturum boyunca ve sonrasında kamuoyunu bilgilendirmek ve tavsiye kararların uygulanmasını sağlamak için #BMTavsiyeleriKabulEdilsin hashtagiyle bir kampanya yürüttük.

Milletvekilleri ve sivil toplum temsilcileriyle yaptığımız bire bir görüşmelerde yıllık sansür ve otosansür raporumuzun çıktılarını ve önerilerimizi aktardık.

Freemuse ile beraber Grup Yorum'un sanatsal ifade özgürlüğünün gayrimeşru bir şekilde kısıtlamaya son verilmesi için bir dizi çağrı ve video yayınladık.

Bizim de parçası olduğumuz İnternet Yaşamdır Platformu bileşenleri olarak İdlib'de TSK mensubu 33 askerin hayatını kaybetmesinden hemen sonra sosyal medya ve anlık mesajlaşma platformlarına erişimin yavaşlatılması ve eleştirel görüş bildirilen hesaplar konusunda yasal işlem başlatılmasını kınayarak internet sansürüne son verilmesi için çağrı yaptık.

Özel İçerikler

Yaşanan sansür olaylarını susma24.com sitemizde Türkçe ve İngilizce olarak paylaşarak sansür ve otosansür konusunda hem kamuoyu hem de geniş kapsamlı bir arşiv oluşturmaya devam ettik.

Ayin En Çıplak Günü kitabının muzır neşriyat ilan edilmesi üzerine yazar Buket Uzuner ile yaptığımız söyleşi; eleştirmen Seçkin Selvi, dramaturg Özlem Hemiş, tiyatrocu Gülhan Kadim ve oyun yazarı Ebru Nihan Celkan'la "tiyatronun altın çağı"nı ve otosansürü konuştuğumuz yuvarlak masa söyleşi; LGBTİ+ hareketinin en köklü yayınlarından Kaos GL Dergisi'nin sansürlenme hikâyesini derginin o dönemki yazı işleri müdürü ve avukatı ile konuştuğumuz söyleşi; dizi senaristleriyle televizyon ve online platformlarda sansür ve otosansürün nasıl işlediğini konuştuğumuz söyleşi yayınladığımız özel içeriklerimizden sadece bazılarıydı.

Sitemizde sansür ve otosansür ile mücadele ederek kültür ve sanatta alan açan oluşumlar ve projelere dair birçok söyleşi ve röportajlara da yer verdik:

Oyuncular Sendikası ile sansür ile mücadele etmek üzere başlattıkları yeni projelerini; Peyk Grubu ile pandemiyle beraber yaşadıkları sorunlar derinleşen müzisyenlerin şarkılarını dinleyiciyle buluşturmak için öncülük ettikleri *Olta Dayanışma Albümleri*'ni; çizerleriyle beraber Türkiye tarihinde yayınlanacak 'ilk Kürtçe çizgi roman çocuk dergisi' GOG'u; Yolcu Tiyatro ile *Gomidas* oyununu ve pandeminin tiyatro üzerine etkileri ile oyunun sahnede kalabilmesi için başlattıkları destek kampanyasını konuştuk.

Bu sene daha fazla video haber ve röportaj hazırlayarak Youtube kanalımızda yayınladık. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin kayyımı tarafından işten çıkarıldıktan sonra kendi salonlarını kuran Amed Şehir Tiyatrosu oyuncuları ile yaşanan süreç ve açtıkları yeni mekân hakkında konuştuk. Nisan ayında mecliste kabul edilen, gazeteciler, siyasetçiler, hak savunucuları ve diğer suçluları kapsam dışında bırakan İnfaz Düzenlemesi'ni Anadolu Kültür Direktörü Asena Günal, İlhan Çomak'ın vasisi İpek Özel ve Avukat Murat Deha Boduroğlu ile konuştuk. Sosyal Medya Yasası'nın kapsamını ve sonuçlarını Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr.Yaman Akdeniz, TBİD ve Korsan Parti Hareketi'nden Şevket Uyanık, Evrensel Gazetesi Bilgi ve Teknoloji yazarı İbrahim Gökhan Bayram ve Turk-internet.com kurucusu ve internet aktivisti Fusun Nebil ile konuştuk.

©SUSMA, 2019 - 2020